

Slovenski 6 čebelar

YU-ISSN-0350-4697
Letnik XCIV – Leto 1992

LETO 1873 – PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

Slovenski čebelar

Št. 6

1. junij

letnik 94

VSEBINA

Janez Mihelič: 41. volilna skupščina Zveze čebelarских društev Slovenije	161
Marko Debevec: Čebelarjeva opravila v juniju	164

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Franc Jeras: Čakajmo na jesen in zimo!?	166
Ivan Krajnc: Napake pri prestavljanju	168
Stane Sevcnikar: V topilnik sat s satnikom vred	169
Branko Vrhovec: Na obisku pri čebelarju Milanu Železniku	169
Franc Grošelj: Prevozi na litijska pasišča	170
Marjan Debelak: Mala in najmanjša ali »mini« čebelarstva	171
Matija Božič: Nekaj napotkov čebelarjem začetnikom	172
Ivan Krajnc: Kako sem čebele krmil s sojo	175

IZ TUJE LITERATURE

Jože Šnajder (prevod): Čebelji virusi in nosema	176
Martin Mencej (prevod): Nenavadna opravevalca cvetja	177
O naselitvi čebel in širjenju v ZDA	177
Alan Kovačević: Bayvarol [®] novi piretroid za zatiranje varoze	178

NOVICE IN OBVESTILA

Obvestila prevažalcem	179
Janez Mihelič: Posvet o strategiji razvoja slovenskega čebelarstva	180

VETERINARSKO SVETOVALNA SLUŽBA

Aleš Gregorc: Veterinarski pregled čebel pred prevozi na paše	182
Mira Jenko: Zdravstveno varstvo čebel – kako ukrepamo ob zastupitvah čebel	183
Barbara Strmole: Pomen čebelarstva v kmetijstvu	185

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Milan Runtas: Čebele za hrvaške čebelarje	186
---	-----

ZGODOVINA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA

Marjan Skok: Slovenski čebeljnaki v novem veku	187
--	-----

OBLETNICA

Vinko Strgar: Karel Šumah – 80-letnik	190
---	-----

OSMRTNICE MALI OGLASI

CONTENTS

Janez Mihelič: The 41 th regular annual assembly of Slovene Association Beekeeping Societies	161
Marko Debevec: Beekeeper's occupations in June	164

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

France Jeras: We must wait till autumn ...	166
Ivan Krajnc: Beekeepers mistakes about displacement the combs with bee brood	168
Stane Sevcnikar: Complete combs into solar wax extractor	169
Branko Vrhovec: We are visited a Beekeeper Milan Železnik	169
Franc Grošelj: Transport of hives to Litija region	170
Marjan Debelak: Small and the smallest »mini« beekeepers	171
Matija Božič: Some instructions in beekeeping to beginners	172
Ivan Krajnc: How I feed the bees with soja meal	175

FROM FOREIGN JOURNALS

Jože Šnajder: Bee virus and nosema	176
Martin Mencej: Uncommonly pollinators of flowers	177
About spreading of bees in America through the history	177
Alan Kovačević: Bayvarol – a new piretroid against varoa disease	178

NEWS AND INFORMATIONS

Informations for migratory beekeepers	179
Janez Mihelič: Conference about strategy of further development of slovenian beekeeping	180

VETERINARY ADISORY SERVICE

Aleš Gregorc: Veterinary examination of bees before transporting bee hives	182
Mira Jenko: Veterinary protection of bees against poisoning	183
Barbara Strmole: Importance of beekeeping for agricultur	185

FROM THE SOCIETY LIFE

Milan Runtas: Bees for croatian beekeepers	186
--	-----

SLOVENE BEEKEEPING HISTORY

Marjan Skok: Slovene beekeepers and Carniolian bee	187
Vinko Strgar: Karel Šumah – eighty years unversary	190

OBITUARIES

Slika na naslovni strani:
Čebela v letu. Foto: inž. Andrej Kečkeš – Ljubljana

Člani čebelarkega krožka OŠ Kostonjevec in njihov mentor Jože Špilar pred šolskim čebelnjakom.

41. VOLILNA SKUPŠČINA ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

prof. JANEZ MIHELIČ

Prva redna volilna skupščina Zveze čebelarških društev Slovenije v samostojni državi Sloveniji je bila 11. aprila v Ljubljani. Od 60 vabljenih se je udeležilo 48 delegatov. Udeležba je bila torej 80-odstotna, zato je bila skupščina sklepčna in je lahko takoj začela z delom.

Vse delegate je pozdravil predsednik Zveze inž. Marjan Skok, jim zaželel uspešno delo in predlagal delovno predsedstvo skupščine. Za njenega predsednika je predlagal gospoda Antona Remsa iz čebelarškega društva Bežigrad iz Ljubljane. Pozdravil je tudi goste – g. Drobiča, g. Mižigaja, go. Vidmarjevo in mag. Poklukarja.

Delovno predsedstvo je nato zasedlo svoja mesta, predsednik g. Rems pa je predlagal še člane drugih organov skupščine. Ta predlog in dnevni red skupščine so delegati sprejeli. Sledila je podelitev odličij Anton Janša I. stopnje in posebnih pisnih priznanj.

Z odličji Anton Janša I. stopnje je ZČDS odlikovala zaslužne čebelarje, podelil pa jim jih je predsednik inž. Skok. Ti so: Anton Dražumerič iz Litije, Elmer Hujs iz ZČD Murska Sobota, Svetozar Ipavec iz Nove

Delovno predsedstvo skupščine

Delegati med glasovanjem o novem vodstvu ZČDS

gorice, Viktor Kropelj, član vodstva ČD Zreče, Anton Oberžan iz Maribora, Franc Pečovnik, član ČD Ravne nad Šoštanjem, Ludvik Ružič iz Murske Sobotne in Jože Špiler iz ČD Kostanjevica ob Krki.

Letos pa je izvršni odbor ZČDS podelil še tri posebna priznanja za uspešno sodelovanje, in sicer Čebelarškemu društvu Šmihel iz Avstrije za pomoč poplavljenecem in čebelarjem v Zgornji Savinjski dolini, Koroški čebelarški zvezi iz Avstrije s sedežem v Celovcu za zbrano pomoč poplavljenim čebelarjem v Žalcu, Laškem in Litiji in Trgovskemu podjetju Medex za večletne

prispevke za nagrade na tekmovanjih mladih čebelarjev.

Sledilo je poročilo predsednika ZČDS Marjana Skoka o delu Zveze med obema skupščinama.

Delegati so sicer dobili poročilo v pisni obliki, predsednik Skok pa ga je le nekoliko razširil z delom zveze v zadnjem štiriletnem obdobju. Med drugim je dejal, da je čebelarstvo tako kot družba v celoti doživljalo slabšanje razmer, ta trend pa se še vedno ni ustavil. V tem obdobju smo dosegli tudi nekaj uspehov. Čebelarstvo je končno dobilo svoje mesto v okviru kmetijstva, čeprav ta položaj še ni takšen, kakršnega si želimo. Da od ministrstva za kmetijstvo pričakujemo pomoč, je po mnenju predsednika upravičeno, saj le-to lahko čebelarstvu namenimo sredstva ali ga zaščitimo z zakonskimi ukrepi. Prav v zvezi s tem pa se je opravičil g. Ostercu. V pisnem gradivu za skupščino je bilo namreč navedeno, kot da manjkajoča denarna sredstva za leto 1992 v celoti pričakujemo od ministrstva za kmetijstvo. To pa ne drži, saj dobimo del sredstev tudi z našo dejavnostjo. V svojem poročilu je navedel, da v prihodnje pričakuje dobro sodelovanje z ministrstvom za kmetijstvo, zlasti zdaj, ko so nastale z državno mejo proti Hrvaški za čebelarje nove težave.

Opozoril je na slabše možnosti za čebelarjenje, te pa so povzročili različni vzroki. S skupnimi močmi in sodelovanjem jih večino lahko odpravimo v dobro našega čebelarstva.

Predsednik ZČDS Marjan Skok izroča odličje A. Janše I. stopnje znanemu čebelarju Francu Pečovniku iz Raven nad Šoštanjem.

Omenil je, da pričakuje dobre rezultate tudi od nove veterinarske svetovalne službe, saj mora le-ta pomagati čebelarjem in preprečevati čebelje kužne bolezni. V preteklosti žal ni bilo tako in čebelarji so bili večinoma prepuščeni lastni iznajdljivosti. Preslabo so bili povezani, splošni veterinarji pa niso bili tudi sami čebelarji. V pospeševalni službi bi potrebovali tudi nekaj pospeševalcev agronomov, da bi skrbeli za napredek v tehnologiji čebelarjenja, pri širjenju medovitih rastlin, opazovanju in napovedovanju gozdne paše, pri razporejanju na paše itd.

Pomembno je tudi dobro delo na Kmetijskem inštitutu Slovenije, ki ga vodi mag. Janez Poklukar. Tudi od inštituta čebelarji pričakujejo, da bodo njegovi izsledki, predvsem na področju selekcije, končno praktično uresničeni, tako da bi imeli korist vsi slovenski čebelarji. Obenem pa je pomembno, da nastane strokovni vrh, v katerega bodo vključeni mladi strokovnjaki. Teh pa bi rabili več, kot jih imamo danes. Vso podporo je obljubil tudi prihodnjim čebelarskim zadrugam. Na koncu se je zahvalil vsem članom in predsednikom strokovnih komisij Zveze, uredniškemu odboru in članom izvršnega odbora Zveze ob zaključku njihovega mandata za štiriletno požrtvovalno delo.

Nato je o delu nadzornega odbora poročal predsednik tega odbora Marjan Grajzer iz Domžal. Poudaril je, da so pregledali celotno poslovanje in niso ugotovili nobenih nepravilnosti. Zveza je v letu 1991 poslovala pozitivno, zato je skupščini predlagal, da potrdi zaključni račun za leto 1991. Na koncu pa je pripomnil, da komisija, zadolžena za dokončno rešitev problema čebelarskega doma – ČIC, še ni predlagala nobene rešitve, zato dom še naprej žalostno propada.

V razpravi na poročila so delegati navedli nekaj problemov, na primer prevažanje čebel, protizakonito zapiranje pasišč v nekaterih društvih, pomoč, ki bi jo potrebovali prevažalci, probleme pri prodaji medu na sejnih – inšpektorji namreč zahtevajo tudi analize na hudo gnilobo – probleme v zvezi s škropivi in opozorili kmetovalcev na posledice. Omenili so, da so sredstva, ki jih

Letos je prejelo najvišja čebelarska odličja le osem zaslužnih čebelarjev.

namenja ministrstvo za kmetijstvo, le drobtinice. Verjetno smo čebelarji premalo agresivni. Zdravila za zdravljenje čebel bi bilo treba priporočati, saj se čebelarji težko sami odločijo in ne vedo, katera so najboljša. Predlagali so tudi več reklame za zaščitno znamko medu in vključevanje v kmečko organizacijo. Menili so, da mora Zveza zahtevati tudi vrnitev odvzetega imenja, ministrstvo za kmetijstvo pa mora bolj zaščititi slovenskega čebelarja, predvsem ekonomsko. Delegati so z glasovanjem sprejeli poročila, zaključni račun ZČDS za

V razpravi na poročila je sodeloval tudi Anton Novak iz Gornje Radgone.

Nekaj zanimivih predlogov za nadaljnje delo zveze je podal tudi delegat Alojz Pori iz Raven na Koroškem.

leto 1991 in delovni ter finančni program za leto 1992. Nato so na javnih volitvah po regijskem načelu izvolili nove organe skupščine. Pri volitvah so tudi upoštevali, da so iz posamezne regije izvolili tiste organizacije, ki do zdaj še niso imele delegatov v organih ZČDS.

Za predsednika je bil vnovič izvoljen dosedanji predsednik ZČDS inž. Marjan Skok. Za člane izvršnega odbora zveze so izvolili 18 članov: iz celjske regije – Martina Aužnerja in Antona Rozmana, iz dolenske regije – Jožeta Severja, iz gorenjske regije – Marjana Debelaka in Silva Saražina, iz koroške regije – Ivana Hriberška, iz ljubljanske regije – Marka Debevca, Stanka Hajdinjaka in Rada Remšaka, iz notranjske regije – Roberta Kovačiča, iz obalno-kraške regije Renata Starca, iz podravske regije – Darka Korošca in Alojza Solino, iz pomurske regije – Kolomana Korpiča in Ernesta Toplaka, iz posavske regije – Branimirja Vodopivca, iz primorske regije – Marjana Bratino in iz zasavske regije – Uroša Jenčiča.

Skupščina je sprejela tudi sklep, da ZČDS izstopi iz ZČOJ in se vključi neposredno v Apimondio.

Na koncu se je predsednik Marjan Skok v imenu vseh izvoljenih članov organov ZČDS zahvalil delegatom za zaupanje in jim zaželel obilno čebelarstvo letino. S tem je bila skupščina končana.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JUNIJU

MARKO DEBEVEC

V tem mesecu so čebele na vrhuncu svojega biološkega razvoja, to pa mora čebelar dodobra izrabiti. V tem obdobju čebele najpogosteje rojijo in stari zapisi pravijo, da se do konca meseca rojev ne branimo. Prve roje s staro matico navadno dajemo na satnice, druge in tretje pa v že izdelano satje. Če so pašni pogoji slabi in je slabo tudi vreme, roje obvezno dokrmimo. Okoli kresa (24. junija) je navadno zadnji čas za delo narejencev. Narejence delamo tako, da močnim panjem odvzamemo po en sat s pokrito zalego in čebelami. V tem času damo v 5-satni prašilček dva taka sata z zalego in čebelami, v 7-satarja pa tri sate. V prašilček je najbolje vstaviti sate s čebelami in zalego iz različnih panjev. S tem dosežemo neenotnost čebel, te pa dodano matico rade sprejmejo. Narejence odpeljemo 4 do 6 km stran od mesta, na katerem smo jih naredili, da se pašne

čebele ne bi vrnile v prejšnji panj. Sodoben način čebelarjenja zahteva čim krajšo prekinitiv zaleganj oz. čim krajši čas, ko v panju ni matice. Star naravni način vzreje matice iz matičnika je zelo dolgotrajen, saj mlada matica ne začne zalegati, dokler se ne izleže vsa stara zalega.

V tem primeru je panj brez matice in zalege od 23 do 30 dni. Na žalost pa ta način vzreje matic čebelarji še danes precej uporabljajo.

Tako prašilček kot narejencev in panj, ki je izrožil ali prelegel matico, so predolgo brez zalege. V takem panju stare čebele odmrejo, vse druge čebele pa ostarijo, tako da zalege, ki jo zaleže mlada matica, čebele ne oskrbujejo dobro. Vse pašne čebele so namreč že prestare. Zato vam svetujem, da v panj vedno vstavite oplojeno mlado matico, saj bo ta začela zalegati ne glede na to, ali je v panju še pokrita zalega

ali ne. Plemenilček je namenjen za vzrejo matic. Tam matica čaka na oploditev in kasnejše zaleganje, ne pa v pridobitnem panju, od katerega pričakujemo gospodarsko korist.

Že pred 200 leti je Janša v svojih spisih pisal, da v pridobitni panj ali v panj, v katerem želimo doseči hiter in dober razvoj čebel, vedno vstavimo oplojeno matico.

Prednost tega načina je tudi v tem, da se z njim izognemo tveganju pri maticah, ki so se izvalile v domačem panju.

Družine, še posebej narejenci, potegnejo slabe zasilne matičnike, iz njih pa se lahko zležejo zelo slabe matice.

Matica se pri oploditvi lahko izgubi, tako da je čas, ko izgubo opazimo, še daljši in družina ali narejenec lahko propade.

Lahko se tudi zgodi, da se iz matičnika matica sploh ne izleže.

Kot vzrejevalec matic pa dobro vem, da čebelar maja in junija zelo težko dobi matico, saj vzreja matic in trg z maticami v Sloveniji nista dobro razvita. Vse to je posledica prejšnje slabe čebelarske politike pri nas, tako da se morajo čebelarji največkrat znajti sami.

V narejencih lahko dodamo matico na dva načina:

Po prvem načinu dodamo oplojeno matico 6 do 12 ur potem, ko smo ga naredili

iz dveh satov iz dveh različnih panjev. Šele po tem času se čebele namreč zavedo, da so brez matice, tako da še ne vlečejo zasilnih matičnikov. Tako dosežemo vsaj 80- do 90-odstotni sprejem matic, te pa bodo že čez tri dni začele zalegati. Jalovo delo je dodajati matice dva ali šest dni po formiranju, ker so do tedaj čebele navadno že potegnile zasilne matičnike.

Po drugem načinu dodamo matico šele sedem do devet dni zatem, ko smo oblikovali narejenec. Vse zasilne matičnike uničimo in takoj dodamo oplojeno matico. Ta način dodajanja matic je skoraj povsem zanesljiv. Matico vstavimo v panj vedno v matičnici, zaprti s testom ali satnico. Matice nikoli ne dodajamo neposredno v panj.

Isti postopek zamenjave matic uporabimo tudi pri pridobitnih družinah. Staro matico odstranimo, počakamo šest do dvanajst ur in dodamo mlado oplojeno matico v matičnici. Ta način dodajanja matic pa ni nikoli povsem zanesljiv.

Dodajanje oplojene matice bo zanesljivo, če bomo upoštevali naslednje pogoje:

1. V panju ne sme biti odkrite zalege, to pa dosežemo tako, da staro matico odstranimo osem dni pred dodajanjem mlade oplojene matice.
2. Osem dni po odvzemu stare matice v

Čebelar Ivan Pogačnik s čebelami na paši. Poleg kamiona ima postavljen šotor za točenje, s katerim je zelo zadovoljen.

panju ne sme biti nobenih matičnikov. Zato pred vstavitvijo mlade matice v panju uničimo vse zasilne matičnike.

3. V panju ne sme biti nobene oplojene ali neoplojene matice. Velikokrat se nam zgodi, da v panju spregledamo mlado neoplojeno matico, saj jo zelo težko najdemo. Ker je še majhna, se rada skriva med čebelami ali pa beži po satu.

To so tri zlata pravila za dodajanje matic, vendar se jih čebelarji le redko držijo. Če bi se čebelarji pri dodajanju matic držali teh bioloških zakonitosti in v pridobitnih panjih poskrbeli za čim krajšo prekinitev med zaleganji, bi v Sloveniji hitro za 20–30 odstotkov povečali pridelek medu.

Še nekaj napotkov za preprečevanje rojenja v tem, sicer najbolj rojivem mesecu:

1. Ko je panj v spodnjem delu poln čebel in zalege, zalego pa smo že nekajkrat prestavili v medišče, je najbolje, da matico z dvema pokritima satoma in z dvema satoma z odkrito zalego pustimo v plodišču, vse druge pokrite in odkrite sate z zalego

pa prestavimo v medišče. S tem bomo prerazporedili moč družine, tako da ne bo izrojila. V zgornje položene sate čebele zelo rade nosijo med. Čebelarji delajo največjo napako, ko ob dobrih pašnih pogojih in polno zaleženem plodišču prestavijo v zgornji del le enega ali dva sata zalege. Če želimo preprečiti rojenje, je to namreč veliko premalo.

Če se čebelja družina kljub vsemu pripravi na roj, pa postopamo takole:

- Iz panja odstranimo matico in 2 sata s pokrito zalego jih damo v prašilec in jih odpeljemo v rezervni čebeljak. Vse matičnike odstranimo.
- Čez osem dni panj vnovič pregledamo in uničimo vse zasilne in rojeve matičnike. Tedaj družini dodamo mlado oplojeno matico v matičnici. Pridobitne družine nismo s tem prav nič oslabili, prekinitev zaleganja pa traja samo 10 do 12 dni.

V tem mesecu že pogledamo, kako kaže za gozdno medenje. Točimo vedno dozorel med.

Izkušnje naših čebelarjev

ČAKAJMO NA JESEN IN ZIMO!?

FRANCE JERAS

Ne bom seveda napeljeval, da bi katera čebelarska opravila s pomladi odložili na zimo. Sporočiti želim le svarilo oziroma neuraden sklep. Sprejeli smo ga v tisti dvorani, ki jo mnogi poznate s februarških čebelarskih predavanj. Takole je izzvenel na letni skupščini Čebelarskega društva Ljubljana – Center: »Hitimo počasi! Nikar neučakano, nervozno in po nizki ceni ne tiščimo v prodajo medu, ki ga bomo iztočili maja ali poleti. Počakajmo na pozno jesen in prehlade. **S prenizko prodajno ceno namreč ne škodimo samo sebi, ampak kvarimo tudi prodajo drugim čebelarskim kolegom.**«

Ravnajmo torej preudarno in trezno in tudi večji čebelarji oz. tržni pridelovalci kar največji delež pridelkov prodajmo sami na

drobno. Saj več kot etikete in zaščitni znaki med ustaljenimi kupci veljajo osebna zagotovila in jamstva, zlasti pa izkušnje kupcev, da je v kozarcih zares zdrav, čist, sortni, nemešani, nefiltrirani in netopljeni med. Brez osebnega truda pa ne gre; saj če se bomo samo tolažili in sprjaznili z nižanjem kupne moči, je res vprašanje, kolikšna bo letos cena kilograma kakovostnega domačega medu. Predlanskim je bilo s prodajo na domu za kilogram akacijevca, kostanjevca ali hojevca še mogoče dobiti protivrednost 7 ali 8 nemški mark. Lani pa je cena padla pod 5 nemških mark.

Tudi zato, ker je pri čebelah in čebelarjenju vse ciklično, se je treba vedno znova razjeziti in ukrepati po načelu: pomagaj si sam. Osebnost pa si ne želim, da bi se

ponovilo tisto iz predzadnje gnile Jugoslavi-
je, ko se je moj oče – čebelar brez velikega
haska razjezil in zaradi mizerne cene medu
odločil: »Belo kavo bomo odslej sladili z
medom!« Težko bi razložil, kako se mi je
v otroštvu priskutila tista kombinacija praže-
nega ječmena, cikoriije, vode, mleka in
medu. Ampak oče se je odločil z vsa
gorenjsko trmo in užaljenostjo!

Škoda, da je očitno tudi zdaj več možno-
sti za bolj ali manj preudarno osebno ravn-
anje čebelarjev kot pa za organizirano akcijo
naših društev in Zveze. Pa vendar bi bilo
prav in utemeljeno, da bi s skupno akcijo
zasenčili nekakovost vseh tistih 1700 ton
predlanskim uvoženega argentinskega in
vsega drugega medu in na svetlo postavili
domači med.

Pravzaprav se moramo resno vprašati,
kdo mora dokazovati in kdo dojeti, da ob
vsem glasnem naravovarstveništvu čebel-
larstvo ne sme biti ponižano na raven
ljubiteljstva. Saj je vendar iluzorno pričako-
vati, da bi si čebelarji – ob vse manjši tržni
motiviranosti – zaradi svoje zagnanosti na-
lagali vse velike stroške čebelarjenja, tudi
tiste, ki dajejo zaradi večjih pridelkov kmet-
ijskih kultur družbeno koristne rezultate.
Kot da pri nas še ne verjamejo Zahodnoe-
vropejcem in Američanom, da je opraše-
valni učinek čebel lahko tudi do 30-krat
večji kot vrednost čebeljih pridelkov!

Nikakor ne kritizersko črnogledo, ampak
življenjsko realistično je zato na letni skup-
ščini društva izzvenelo tistih nekaj napot-
kov:

– Naj bi vendarle že trezno uredili regi-
stracijo in zavarovanje prevoznih čebelnja-
kov, ki so na cestah največ po deset dni
na leto;

– naj bi dosegli finančno razbremenitev
pri veterinarskih pregledih in čebeljih zdra-
vilih;

– naj bi vendarle že kaj učinkovitega
naredili za obveščanje in osveščanje kup-
cev medu in drugih čebeljih pridelkov.

Ob tem zadnjem pred očmi spet zable-
šejo številke o uvoženih 1.700.000 kilogra-
mih medu. Tudi predsednik ZČDS Marjan
Skok je spomnil nanje v razmišljanjih pred
letno volilno skupščino Zveze. Ampak – da
sta zdaj – po predsednikovih besedah –

»povsem na tleh« tako Hmezad kot Me-
dex!?

Vendar pa je 1700 ton toliko, kot če bi
vsak od, recimo, 9000 slovenskih čebelar-
jev poslal na trg 189 kilogramov medu. Ali
pa bi vsak od dveh milijonov prebivalcev
Slovenije lahko dobil po 85 dkg medu.
Torej veliko več od naše resnične porabe.
Le-ta se na primer v Zahodni Nemčiji suče
okoli poldruga kilograma.

V zvezi s pospeševanjem prodaje čebel-
ljih pridelkov domačega izvora lahko v leto-
šnjih delovnih usmeritvah Zveze odkrijemo
naslednje tri točke:

1. Uvoz medu naj bi omejili na normalno
količino, uvožen med pa naj bi prodajali v
embalaži z jasnimi podatki o uvozniku,
izvoru in vrsti medu ter s podatki o analizi
medu.

2. S stalnimi izobraževalnimi akcijami naj
bi obveščali prebivalce o nujnosti sožitja
čebel z naravo in jih vzgajali v boljše
uporabnike naravnih čebeljih pridelkov.

3. Uporabnike naj bi obveščali o kako-
vostnem medu in propagirali nakup medu,
opremljenega z zaščitno znamko.

Ne bi hotel napovedovati zle usode. Ampak
interesi so v navzkrižju z velikima
dvema – Medexom in Hmezadom. Za po-
gostejše nastope v sredstvih javnega ob-
veščanja, na razstavah in strokovnih degu-
stacijah (ki jih zdaj še ne poznamo), za
laboratorijske primerjave in podkrepitev pa
bi bilo potrebno tudi veliko finančnih sred-
stev. Teh pa tako primanjkuje, da so v
predlogu letošnjega finančnega načrta
Zveze napovedali celo varčevanje.

Glede propagiranja medu z zaščitno
znamko pa se vsiljujejo vprašanja, ali ni bil
v pravilniku o zaščitni znamki postopek
zastavljen preozko oziroma preveč grosi-
stično. Je zaščitno znamko res smotno
dovoliti le čebelarjem, ki pridelajo najmanj
500 kilogramov istovrstnega medu? In ali
niso stroški analize vzorca medu ter admi-
nistrativnega postopka previsoki? Akonta-
cija stroškov za vsak vzorec je namreč
oktobra lani stala 2500 SLT, torej toliko kot
22 kilogramov akacijevca na ljubljanskem
živilskem trgu ali pa 31 kg smrekovca po
Medexovi odkupni ceni.

NAPAKE PRI PRESTAVLJANJU

IVAN KRAJNC

Leta in leta se čebelarji pripravljamo, da bi panje po ustaljenih pravilih pripravili za prvo spomladansko pašo. Skrbno pazimo na vodo v napajalnikih, in če primanjkuje pelodne paše, postavimo nekateri celo majhno hišico, v kateri čebele marljivo nabirajo pelodna nadomestila v koške in jih odnašajo v panje.

Pred leti sem tik pred prevozom na pasišče odprl medišča in vanje prestavil par satov pokrite zalege. S tem sem čebele želel privabiti iz plodišč v medišča.

To počnem že dolgo. Sosed Vence – danes je že med pokojnimi – je ob upokojitvi nekega učitelja poceni kupil dva panja. Tudi on si je že leta želel, da bi postal čebelar. Lepega februarkega dne sta na cizi, ki jo na Primorskem imenujemo »barela«, previdno pripeljala panja na Vencov vrt in ju namestila v zasilno utico iz desk. Panja sta skrbno zadelala s senom in staro odejo. Čebele prevoza niti opazile niso, saj je izposojena barela imela vzmeti in gumijasta kolesa.

Prvega maja, ko nisem imel službe me je poklical Vence, naj mu tudi njegova dva panja prestavim v medišči. Na vprašanje, ali so družine dovolj močne, je sledilo pojasnilo, da še kar dobro letajo, čeprav jih doslej še ni pregledal. Ni mi preostalo drugega, kot da sem Venca pospremil k čebelam. Ob pregledu bi mu najraje zabrusil v obraz, da sta njegova panja najmanj za tri tedne v zaostanku, čeprav sta imela lepo strjeno gnezdo in dosti pokrite zalege. Vendar pa čebel v panjih ni bilo toliko, da bi panja lahko prestavili. Da dobrega človeka ne bi užalil, sem odprl medišči in vanju postavil prazne sate, ki jih je Vence dobil ob nakupu. Ker je bilo satov premalo, sem ob robah medišče zapolnil še s satnicami.

Ko je paša prenehala, sem na pasišču jemal iz medišč zalite medene sate, soproga in Vence pa sta izmenično vrtela točilo. Satje, ki ni bilo pokrito vsaj za širino treh do štirih prstov, sem družinam puščal v panjih. Po opravljenem delu je Vence

prosila, naj iztočimo še njegovi medišči, ker smo že ravno pri delu. »Revež, kaj bomo točili pri tvojih slabih čebelah, saj so cel kilometer daleč od paše.« Take misli so se mi motale po glavi. Skoraj bi bruhal v glasen krohot, ko se je na Vencovem vrtu pojavila njegova žena z dvema popolnoma novima aluminijastima posodama za med.

Toda pri odpiranju medišč mi je nasmeš izginil z obraza in oči so se zastremele v polno medišče. Res, krajni sati sicer niso bili do kraja zaliti, vendar so bile vse satnice lepo zgrajene in v mladem satju se je lesketal med. V vseh drugih satih pa je bil pokrit dozorel med. Moje presenečenje pa je bilo popolno, ko sem pozneje ugotovil, da je bil pridelek v Vencovih panjih povprečno boljši kot pri mojih skrbno negovanih in dražilno krmljenih družinah. Tudi ko je Vence dokupil še tri panje, se to povprečje ni spremenilo. Zgodilo se je samo enkrat, in sicer v rekordni medeni letini, da so moje čebele povprečno pridelale več medu kot Vencove družine.

Dolgo sem razmišljal, kako je to mogoče. Najprej sem iskal svojo napako in se spraševal, kako naj rešim to uganko. Končno se mi je posvetilo, da ta uganka ni prav nič zapletena, ampak celo zelo preprosta. Po utrjenih pravilih sem vsako pomlad pri odpiranju medišč prestavil nekaj satov pokrite zalege iz plodišča v medišče. **S tem sem razbil skrbno gojeno gnezdo in prisilil čebele, da so ogrevale še medišče. Uničil sem naravno harmonijo, ki so jo ustvarile čebele v prvotnem gnezdu.** Mnogo čebel je zato ostalo v panjih, da bi v obeh nadstropjih panjev vzdrževale pravilno mikroklimo. **Te čebele so bile izgubljene za donos medicinske s pasišča.** Ko sem pozneje čebelaril z LR panji, mi je to postalo popolnoma jasno – ameriški panji namreč ne poznajo prestavljanja posameznih satov zalege iz spodnje v zgornjo naklado. Tam čebelar operira z nakladami v celoti, gnezda nikoli ne razdira, ampak zamenjuje naklade v celoti. Še vedno pa mi ni jasno, katero prestavljanje je za nas,

ki čebelarimo v AŽ panjih, boljše: ali postopno prestavljanje ali prestavljanje v celoti. Tega je uvedel naš starosta Anton Žnideršič, ki je bodisi hote bodisi nevede ohranil pri prestavljanju tudi v medišču strnjene sate z zalego in okrog zalege obilo toplote.

Negotovi smo lahko le glede prvega spomladanskega prestavljanja. Jasno je, da pozneje zaradi bere medicīne ne moremo prestavljati v medišča velike količine zalege. Čebele so tedaj zelo živalne in zunaj je vroče.

Ali delamo napak, ko spomladi prestavljamo zaležene sate iz plodišč v medišča? Takrat čebele še niso v rojlnem razpoloženju in jih k temu tudi preveč polno plodišče

ne bi spodbujalo. Prestavljati sicer moramo v vsakem primeru, vendar je mogoče to bolje narediti postopno in nekoliko kasneje, kot to delamo zdaj. To bomo morali še temeljito raziskati, saj je vsaka kapljica zgubljene medicīne tudi izguba medene bere.

Že vrsto let pri prestavljanju čebelje družine krepim pridobitne panje z zalego iz rezervnih družin. Kadar pa rezerve zaradi kakršnih koli razlogov ni ali so čebele morebiti še šibke, jih nikoli ne združujem, kot to priporočajo strokovne knjige. Držim se namreč pregovora »Kjer ni nič, tudi vojna ne vzame.« – Počakam – in pride dan, ko so čebele spet močne, paša pa izdatna!

V TOPILNIK SAT S SATNIKOM VRED

Prve dni aprila je ČEBELARSKA DRUŽINA »MLINŠEK« iz Velenje predvajala videokaseti o čebeljih boleznih in o čebelarjenju čebelarjev z Gorenjskega.

Prikazan je bil tudi klasični način izrezovanja satja iz satnikov za pridelavo voska.

To pa je tisto, kar me je tudi spodbudilo k pisanju.

Čebelariti sem začel leta 1963. Takrat sem si izdelal sončni topilnik za vosek, podoben tistemu v knjigi Sodobno čebelarstvo. Ta je, žal, preveč odvisen od vremena. Kadar je bilo sončno, jaz nisem imel časa in obratno, zato sem pod pločevino vgradil 1 m dolg cevasti 100 W električni grelec in tako nekaj časa topil izrezano satje. Potem sem vložil na pločevino topilnika kar cel sat s satnikom. Vosek se stopi

in odteče, ostanejo pa srajčke in zažičeni satnik. Pred uporabo ga očistim, žico vnovič napnem in tako prihranim čas za izrezovanje in vnovično žičenje ter še pri žici kak tolar. Ob prvi napeljavi na satnik pustim žico na žebličku nekoliko daljšo, da jo lahko ob vnovičnem nategovanju pripnem. Žeblička, ki držita žico, sta čevljarska »tek-sa« in zaradi koničavosti ju lahko vzdignem. Druga dobra stran takšnega topljenja je razkuževanje satnikov s toploto. Lahko se pohvalim, da mi zaradi bolezni ni umrla še nobena družina. Čeprav imam samo 11 družin, zdaj izdelujem topilnik za več satov, le-ta pa bo kombiniran s sušilnikom za sadje.

Stane Sevcnikar
Velenje

NA OBISKU PRI ČEBELARJU MILANU ŽELEZNIKU

Pri Železnikovich na Vrzdencu postaja čebelarstvo že prava hišna tradicija. Čebelaril je oče Franc, zdaj pa to družinsko tradicijo že kar nekaj let nadaljuje njegov sin Milan; ta je hišno čebelarstvo še izpolnil in mu dal novo vsebino.

»Čebelarstvo mi pomeni predvsem psihično sprostitvev in kanček zabave ob koncu

tedna, saj med tednom za te reči tako ali tako ni časa. Čebelarstvo pa je tudi neposreden stik z naravo, z njenimi čari. Kaj je lepšega, kot spomladi gledati naravo, kako se prebujajo. Čebele v tem času postajajo nenavadno živahne in aktivne, medtem ko so jeseni lene in zaspane,« pravi o svojem čebelarstvu Milan Železnik, zdaj že nekaj

let član Čebelarke družine Polhov Gradec (najprej je bil član vrhniške družine).

Milan Železnik se še dobro spominja, kako je spoznal čebelarke veščine:

»Večkrat sem očeta od strani opazoval, ko je bil pri čebelnjaku. Nekega dne pa je

šel oče na morje in naročil čebelarjem v sosesčini, naj ogrebejo roj, če bi čebele morebiti začele rojiti. In glej, že naslednjega dne se je pojavil prvi roj, nato pa še drugi in tretji dan, šest dni zapored, vsak dan po en roj. Pa sem si na glavo nataknil motoristično čelado in očala in šel kar sam ogrebat roj. To je bil moj čebelarški ognjeni krst.«

Zime so za čebelarje najtrša preizkušnja. Milan Železnik ima že nekaj časa 15 družin in rad se pohvali, da je zdaj že kar nekaj zim pretolkel brez izgub. Čebelarji, kot pravi, še vedno z nekaj kranjiči, ki jih je po svoje še izpopolnil. Na kranjiče je namestil letvice, tako da laže nadzira razvoj družin. Svoje izkušnje s pridom prenaša tudi na mlade: že sedem let je namreč mentor čebelarkega krožka v osnovni šoli v Horjulu. Svojih čebel nikoli ne vozi na pašo drugam. Njegov čebelnjak je ves čas doma za hišo, pa tudi »pridelke« povečini »pospravijo« kar doma. Kot pravi, pa so mu pri točenju v veliko pomoč tudi žena in hčerki.

Branko Vrhovec

PREVOZI NA LITIJSKA PASIŠČA

Litijsko območje, s katerim na podlagi katastra pasišč upravlja Čebelarstvo društvo Litija, obsega območje občine Litija. To območje je znano predvsem po kostanjnih pasiščih. V zvezi s tem se pojavlja mnogo težav, stroškov in problemov, pa tudi stalna nevarnost okužb in vnosa kužnih bolezni na naše območje. Društvo je te probleme do zdaj reševalo, kot je vedelo in znalo.

V času kostonjeve paše se namreč na litijsko območje odpravi večje število čebelarjev iz drugih območij naše države. Zlasti so zaradi tega preobremenjena pasišča Janč, Jevnice, Štange in Kresniškega vrha. Večina čebelarjev sicer spoštuje zakon in predpise. Vse probleme pa odpravljajo z referentom za pasišča, gospodom Erženom. Žal pa se pojavljajo tudi čebelarji, ki nočejo dostaviti veterinarskih spričeval, še manj pa plačati stroške. Med stroške štejemo zlasti kilometrinu za referenta (brez dnevnice). Te stroške je društvo plačevalo večinoma iz svoje članarine, delno pa iz

sicer simboličnih prispevkov čebelarjev prevažalcev.

Litijski čebelarji smo zato sklenili, da se bomo energično lotili reševanja te problematike in zahtevali red na pasiščih.

Prevažalci bi se morali zavedati, da je nadzor nad pasišči nujen zaradi več razlogov:

- z nadzorom preprečujemo širjenje nalezljivih bolezni;
- preprečujemo prenasičenost panjev na enem mestu;
- preprečujemo prepire, ki lahko nastanejo med čebelarji, in s tem
- omogočamo večji donos.

Tudi nadzora ne bomo več plačevali iz naših žepov. Vsak prevažalec bo moral stroške plačati sam. Ti stroški bodo za tiste, ki se bodo javili gospodu Erženu ali v pisarni društva (ob sredah od 19. do 20. ure), simbolični. V nasprotnem primeru pa bodo stroški mnogo večji. Vse kršilce tega reda bomo prijavili veterinarski inšpekciji v Litiji in postajali milice. Imena vseh kršilcev

pašnega reda bomo od te objave dalje po razsodbi častnega sodišča objavili v časopisu Slovenski čebelar.

Lani sta pašni red kršila dva znana velečebelarja iz Ljubljane in iz Domžal. Kljub opozorilom in napotkom predsednika društva Litija nista ravnala korektno. Žalostno je, da hočejo velečebelarji služiti na račun članov našega društva.

ZAHTEVAMO RED IN POŠTENOST!

MALA IN NAJMANJŠA ALI »MINI« ČEBELARSTVA

MARJAN DEBELAK

Več vzrokov je, da sem se odločil spregovoriti o značilnostih, problemih in pobudah za obstanek in napredek najštevilnejše in v mnogih pogledih tudi najpomembnejše skupine slovenskih čebelarjev in njihovih čebelarstev. Imenujemo jih mala in najmanjša ali »mini« čebelarstva.

Čebelarji po številu panjev:

Odstotki	Čebelarstva v Sloveniji	Število pridobit. panjev
50,3	* najmanjša (mini) čebelarstva mala čebelarstva	1 do 4 panjev od 5 do 10 panjev
35,4	srednja čebelarstva	od 11 do 30 panjev
12,9	večja čebelarstva	od 31 do 100 panjev
1,4	največja čebelarstva	101 in več panjev

* Za najmanjša (mini) čebelarstva ni statističnih podatkov, saj so zajeta v skupini od 1 do 10 panjev.

Iz te edine, kolikor toliko natančne statistične slike velikosti slovenskih čebelarstev danes že na prvi pogled vidimo, da pri nas prevladujejo mala in srednja čebelarstva. Žal (še) ni podatkov, ki bi nam prikazali, koliko je najmanjših oziroma mini čebelarstev, v katere bi uvrstili čebelarje, ki čebelarijo z enim ali največ štirimi panji. Čeprav podatki za ta čebelarstva niso znani, lahko glede na poznavanje razmer in po grobem pregledu statističnih podatkov posameznih čebelarskih društev ocenimo, da ta skupina

Vsem nepravilnostim se bomo uprli na vse možne načine. Pošteni čebelarji pa so pri nas v Litiji DOBRODOŠLI!

Društvo ima uradne ure vsako sredo od 19. do 20. ure v Ribiškem domu v Litiji na Brodarski cesti (za kegljiščem).

Naslov referenta za pasišča:

Jože Eržen
Kresniške poljane 13
KRESNICE

Predsednik Čebelarskega
društva Litija
FRANC GROŠELJ

Kdo je mali čebelar?

Po statističnih podatkih, ki jih je v Slovenskem čebelarju št. 11 leta 1991 objavila Zveza čebelarskih društev Slovenije (žal še vedno nepopolne), sem povzel in za ta prispevek nekoliko preuredil tabelo B.

morda celo presega skupno število večjih in največjih čebelarstev. Skupaj s čebelarji, ki čebelarijo s 4 do 10 pridobitnimi panji, pa mini in mala čebelarstva predstavljajo dobro polovico vseh čebelarstev v Sloveniji. Večina slovenskih čebelarjev se torej uvršča med male in najmanjše čebelarje.

Zdaj lahko samo ugrabimo, kje so vzroki za tolikšno prevlado malih čebelarstev in v kakšni meri je to stanje trajno tudi glede na posameznega čebelarja. Vprašamo se lahko, ali ni morda malo čebelarstvo le pre-

hodna oblika k srednjim in večjim čebelarstvom, pa tudi obratno, ali ne gre morda za prehajanje večjih čebelarstev na stopnjo malega in celo najmanjšega.

Ker se vse navedeno v resnici dogaja (za zdaj ne poznamo le natančnejše številčne potrditve), lahko rečemo, da so prav zato mala čebelarstva še toliko pomembnejša in predstavljajo dejansko podlago za celotno čebelarstvo. Z drugimi besedami povedano: domala vsak čebelar je za krajši ali daljši čas – nekateri pač za stalno – mali čebelar oziroma ima malo čebelarstvo. Pri

takšnem »mini« čebelarstvu ves čas vztrajajo tisti čebelarji, ki jim največ pomeni že samó čarobnost ukvarjanja s čebelami in znatno manj ali celo nič grotne koristi.

Nekaterim drugim čebelarjem iz te skupine zadošča že manjše število pridobitnih panjev, da bi zase pridelali več kot zadostno količino čebeljih pridelkov. Če je letina dobra, tudi kaj prodajo.

Naj navedem le svoj primer. Z desetimi pridobitnimi AŽ panji intenzivno čebelarim na stalnem mestu, ki glede paše ni nič posebnega. Z njimi v 15-letnem povprečju pridobim 34 kg medu na panj oziroma 340 kg medu v enem letu.

Kot mini ali mali čebelarji so povsem zadovoljni tudi tisti (da ne bo zamere, pri tem seveda vselej mislim tudi na čebelarke), ki jih v to silijo različni vzroki (zaposlenost, omejen prostor, fizični ali bolezenski vzroki . . .).

Rekli smo že, da vsak čebelar, razen seveda redkih izjem, začne čebelariti kot mini in mali čebelar, ker je to najbolj običajna oblika pridobivanja izkušenj in najboljše spoznavanje čebel, ki ga ne more nadomestiti še tako dobra knjiga.

V ta spokojni in čarobni svet mini in malega čebelarstva se čez leta (prej ali slej), če mu je to dano, vrne skoraj vsak čebelar, ki se je po uspešni šoli v malem čebelarstvu podal na pot poklicnega, skoraj poklicnega ali dvojno poklicnega čebelarstva – ko opravlja poleg poklicnega čebelarstva še drug poklic.

(Nadaljevanje prihodnjič)

NEKAJ NAPOTKOV ČEBELARJEM ZAČETNIKOM

MATIJA BOŽIČ

Nadaljevanje

V pouk še nekaj spominov na prvo leto mojega čebelarjenja. Bil je hladen marčevski dan in pihala je burja. Kupljene čebele smo naložili na tovornjak brez ponjave in jih prepeljali v Strahomer pod Krimom. Ko smo na poti proti Ljubljani prispeli na vrh Trojanskega kalca, je pričelo snežiti. Postal sem slabe volje in zaskrbljen. Kako so se počutile čebele v nezapaženih panjih, z odprtimi zračnimi loputami, si lahko samo mislite. Še dandanes se sprašujem, kako sta v tako početje privolila sicer izkušena čebelarja M. Rožman in L. Alič. Ko smo prispeli v Strahomer,

smo čebelnjak postavili na senčno mesto ob vznožju Krma. Druge izbire nisem imel. Senčna, torej neprimerna mikrolokacija čebelnjaka in hladno vreme sta bili resni nevarnosti za normalni razvoj čebeljih družin. Takoj zatem, ko sva z Aličem zložila panje v čebelnjak, sem panje nekako po občutku zapažil. Odprl sem izletišča in ob tem opazil le manjše število čebel, ki so izletavale iz panja in se hitro vračale nazaj v njegovo zavetje.

Moj prvi mentor je bil zaskrbljen, hkrati pa tudi zadržan. To je v meni še stopnjevalo zaskrblje-

nost, vendar sem si dejal: »Korajža velja.« Po šilcu ali dveh domače slivovke sva se z Lojzetom še kar dobre volje vrnila v Ljubljano.

Pred nakupom prvih čebel je torej zelo pomembno poiskati čebelarja, ki zna in hoče oceniti zdravstveno stanje, živahnost in delovno sposobnost čebeljih družin.

Nekaj dni zatem, ko sem prepeljal čebele v svoj čebelnjak pod Krimom, se je vreme otoplilo. Videti je bilo, kot da mi je narava pri premagovanju prvih ovir in nevšečnosti hotela priskočiti na pomoč. Zacvetela je leska, odprtega teloha je bilo na pretek, resje je bilo zdravo in bujno, travniki so se prebujali, skratka, narava je že kazala pravo pomladno podobo. V gozdu in na polju je bilo raznovrstnega cvetja na pretek. Čebele so se dobesedno kopale v raznobarnem cvetnem prahu, premagovale začetne nevšečnosti in lepo napredovale. Dogajanje v naravi in naraščanje delovne sposobnosti družin sta v meni porajala nepopisno veselje. Vsak prosti trenutek sem preživel pri čebelah, jim priskočil na pomoč in opazoval njihovo marljivo početje.

Moje veselje in zagnanost sta spodbujala tudi mentorja. Kot dober poznavalec pašnih razmer pod Krimom je L. Alič dejal: »Prepričan sem, da bo letos dobra bera, hoja bo zagotovo medila, postori vse, da preprečiš rojenje, pravočasno začni prevešati in širiti plodiščni prostor.« Poučil me je, kako se tem opravilom streže.

M. Rožman me je velikokrat obiskal v službi in ob prijetnem kramljanju sem se učil abecede čebelarjenja. V lepem spominu so mi ostale naslednje besede: »Pred petnajstim majem ne posegaj v čebelje gnezdo. Gnezdo čebelje družine je kot sveti zakrament. Če vanj posežemo prezgodaj, je tako, kot bi šel k sosedu v zakonsko posteljo.« Napovedi in predvidevanja o medenju so se uresničila.

Poskrbel sem za polno delovno sposobnost družin, preprečil rojenje in ob izdatni travniški in bogati hojevi paši sem v prvem letu čebelarjenja pridelal 450 kg pretežno hojevega medu. To je bilo tudi največ, od kar čebelarim.

Toda, kdor dela tudi greši. Še ne vešč vseh nujnih opravil, nisem poskrbel za dodajanje novih satnic (prostor za zaleganje sem urejal samo s prevešanjem) za nakup ali vzrejo mladih matic, julija, avgusta in septembra pa nisem spodbujal prepotrebne zaleganja. Na satju v plodiščih so ostale izdatne količine hojevca. Že ob prvih jesenskih ohladih sem čebele zapažil, misleč, da bom s tem čebelam olajšal položaj na zanje neprimerni lokaciji.

Zaradi storjenih napak so bile posledice nujne. Prek zime je odmrlo več družin, tiste, ki so zimo preživele, pa so bile slabe in so močno zaudarjale po plesnobi.

Ni ga čebelarja, ki bi si upal reči, da se ni srečal s takimi ali podobnimi začetnimi napakami. Ostane nam torej, da morebitne napake in s tem slabo voljo premagujemo (v teoriji in praksi) z boljšim znanjem in novimi spoznanji. Samoizobraževanje, sodelovanje na debatnih večerih, udeležba na predavanjih, obiski pri čebelarjih z bogatim znanjem in druge dejavnosti se vedno obrestujejo. Še nekaj napotkov, ki niso samo moji in tudi ne za vedno zveličavni. Že več let ravnam tako, da si v zimskem času vsaj okvirno skiciram program dela za naslednje čebelarsko leto. Največ pozornosti namenim vsebini, času in metodologiji dela. Po opravljenem delu s čebelami zapišem vsa pomembnejša dognanja (o uspešnosti oz. neuspešnosti čebelarjenja, zdravstvenem stanju čebel, pašnih razmerah in drugih pomembnih vprašanjih), vse to pa skušam v naslednjem čebelarskem letu koristno uporabiti.

Moje letno delo s čebelami povzemam po logičnem zaporedju opravil, saj želim s tem pomagati mladim čebelarjem – začetnikom. Opozoriti želim predvsem na naslednja opravila:

– Z dodajanjem pogač začnem sredi marca (največkrat 18. ali 19. marca). Kilogramsko ali polkilogramsko pogačo (pač glede na moč družine) položim v medišče na matično rešetko. Družinam v panjih brez medišča pomagam tako, da polkilogramsko pogačo pripnem na okence, okence zaprem in panj zapažim. Za zgodnje spodbujanje matice in razvoja družine je dobro dodati v medišče vsaj 0,5 kg kristaliziranega kostonjevega medu. Če imamo na voljo sate pokritega medu, jih delno odkrijemo in dodajamo v plodišče ob gnezdo družine (tako ravnamo ob lepem toplem vremenu), sicer pa take sate lahko položimo na matično rešetko.

– Že ob prvih otoplitvah, nato pa vse do pozne jeseni poskrbimo za čisto oz. neoporečno vodo, ki jo čebele nujno potrebujejo. Ni naključje, da izkušeni čebelarji vedno znova priporočajo, naj že ob prvih izletih čebel na lopute izletišč pokladamo kepice snega. Sneg se ob toploti topi in čebele vodo s pridom uporabijo.

Pri čebelnjakih na salnih mestih, zlasti če v bližini ni tekoče vode, čebelarji uporabljajo različne napajalnike. V takšnem primeru priporočam, da levo ali desno od čebelnjaka izkopljete jamo, dno zabetonirate in ga napolnite z opranim prodnim peskom. V jamo nato natočite čisto vodo. Kot preprostejšo začetno središče lahko uporabite primerno leseno posodo (korito, vedro ali podobno), jo pomijete in vanjo natočite vodo. Vodo pokrijte z oprano in prelikano juto, saj se boste s tem izognili morebitnim boleznim. V čebelarski literaturi najdemo prikaz in opis še

drugih primernih napajalnikov. Pri vseh je pomembno, da z začetno vabo (med, sladka voda), čebele usmerimo na napajalnik, da je napajalnik v bližini čebelnjaka, da ni na prepihu, da je čist in napolnjen s primerno količino čiste – pitne vode.

– Posebno skrb namenjam preprečevanju rojenja in s tem delovni sposobnosti čebel. Čebelarji imajo s tem bogate izkušnje, zato jih obiščite. Poučili vas bodo in vam pokazali, kako se tem opravilom streže. Pomembno je, da ima matica vedno dovolj prostora za zaleganje. Čebele ne smejo »lenariti«. V letih, ko je paša izdatna, v panjih z močnimi družinami pomaknem matično rešetko za centimeter nazaj in odprem izletišče. Čebelar ima sicer nekaj več dela, toda to, da matica zalega (vsaj za določen čas – predvsem do začetka izdatnejšega medenja), se obrestuje pri zagotavljanju polne delovne sposobnosti družine in nudenju pomoči s pokrito zalego družinam, ki niso ustrezno živahne.

– Združevanje slabičev je pomemben ukrep. Zase priznam, da sem glede tega preveč sentimentalen (tako glede združevanja čebel kot glede zamenjave matic). Kljub priporočilom L. Aliča, češ da »slabičem ni mesta v čebelnjaku« in da naj bo »matica prvo leto v prašilčku, drugo leto v delovnem panju, tretje leto ven z njo«, si tako početje nerad privoščim.

Ob slabem vremenu in slabih pašnih razmerah moramo z dodajanjem sladke raztopine (v razmerju 1:2), dodajanjem mletega in z vodo poškropljenega sladkorja in drugimi ukrepi doseči predvsem: neprekinjeno zaleganje in delovno počutje čebel. Dolgoletni čebelar Anton Maček, ki čebelarji v Iški vasi pod Krimom, se je nekoč na moje vprašanje, kako ravna, da doseže polno delovno sposobnost čebeljih družin, nasmejal in v klenem izjanskem narečju dejal: »Rad imam tele moje živalce, skrbim, da niso lačne in žejne. Tole stekleničko napolnim, in če je potrebno, dam vsem družinam enako količino sladkorne raztopine.«

To seveda ni novo odkritje, pomembno pa je, da nikoli ne pozabiš dodati hrane. S tem namreč poskrbiš za delovno vnemo čebel in neprekinjeno zaleganje.

Kako pomembno je v mesecih julij, avgust in september spodbujati matico k zaleganju, sem spoznal šele ob prvem prevozu čebel na kostanjevo pašo v dolino Besnice. Tja sva se napotila z Antonom Korenom, tedanjim predsednikom Čebelarke družine Ig (uvajal me je predvsem v pridobitno čebelarjenje). Spoznal sem, da sta izdatna kostanjeva paša in spodbujanje zaleganja opravila svoje. Družine z veliko mladih čebel, cvetnega prahu in primerne hrane so zimo dobro

prestale. Od tedaj dalje ravnam tako, da s spodbujevalnimi ukrepi začnem že sredi julija (če čebele niso na kostanjevi paši) ali takoj po kostanjevi paši.

Vedno poskrbim za primerno število rezervnih mladih družin. Te dobim z ogrebanjem rojev, narejenci in drugimi ukrepi. Največkrat ravnam tako, da kupim določeno število mladih matic in pripravim enako število petsatarjev.

Panje napolnim z izdelanimi sati, tako da je v enem satu med, v drugem cvetni prah (enega dam na levo in drugega na desno stran panja), sredino pa napolnim s praznimi sati. V enega od teh nalijem do 2 dcl vode in dodam matičnico z matico. Vzrejni material za narejence vzamem iz družine z najvišjo oceno pet. Družino zložim na kozico, poiščem sat z matico in jo odnesem nazaj v matični panj. Čebele iz vsakega drugega sata pokrite zalege (1., 3., 5. itd.) ometem v vnaprej pripravljen panj. Ker je na pokriti zalegi manj mladih čebel, to opravi med 11. in 13. uro. To je čas, v katerem so stare čebele, vsaj večina, zunaj panja. Dovolj je, da v vsak panj ometemo vsaj dobro pest čebel, panj zapremo, zagotovimo dotok zraka, panje prenesemo na predvideno mesto in jih 48 ur ne odpiramo. Ko se čebele vletijo oz. prilagodijo okolju, začnem dodajati hrano (razmerje 1:1). To največkrat postorim ob koncu junija ali julija, izjemoma v začetku avgusta. To počnem že več let, in sicer povsem uspešno in z razmeroma skromnimi izdatki za matico in dodano hrano. Za zazimitev začnem dodajati hrano že prve dni septembra, dodajanje pa končam predvidoma do 25. septembra, le izjemoma (če je lepo vreme) jo dodajam še oktobra.

Preden začnem dodajati zimsko zalogo hrane, uredim plodišča, iz plodišč iztočim med (hojev, kostanjev oz. medove, ki kristalizirajo). Ko ugotovim, da imajo družine (čebelarim v AŽ panjih 10-satarjih) vsaj 12 kg zimske zaloge, panje zapažim z nekaj listi časopisnega papirja. Pažnje v celoti praviloma končam do konca novembra.

Ta in druga opravila (tudi drugih izkušenih čebelarjev) moramo usklajevati z vremenskimi, pašnimi, lokacijskimi in drugimi možnostmi čebelarjenja. Naj sklenem moja skromna, toda dobronamerna priporočila:

Čebelarjenje je plemenito človekovo poslanstvo. Izročila čebelarjenja naših prednikov so bogata – bogata za našo rabo, so pa tudi pomemben del naše kulturne dediščine. S širjenjem medovitih rastlin, z vzrejo in širjenjem žužkocvetnih opraševalcev ter pridelavo čebeljih pridelkov pomembno prispeva k ohranjanju naravnega ravnovesja.

Veliko je mladih, ambicioznih, izobraženih in vztrajnih čebelarjev. Sledimo našim prednikom, posodabljammo, bogatimo in plemenitimo čebelarško poslanstvo.

V medsebojnem zaupanju si bodimo v pomoč, strnjeni premagujemo nevšečnosti, ki jih prinašajo

čas, onesnažen zrak, hrana, voda, boleznin čebel in druge nadloge.

Želim, da bi bilo naše poslanstvo v dobro narave, čebelarjev in širše družbene skupnosti uspešno.

KAKO SEM ČEBELE KRMIL S SOJO

IVAN KRAJNC

Kitajci so velik narod; vsak peti prebivalec na Zemlji je kitajskega izvora. Zemlja je pri njih zelo skrbno obdelana. Kitajci si ne morejo privoščiti velikega števila domačih živali, saj te rabijo za svoj obstoj iste sestavine hrane kot ljudje. Zaradi tega na Kitajskem zelo primanjkuje živalskih beljakovin, povečini mesa in mlečnih izdelkov.

Kitajci so živalske beljakovine nadomestili s stročnicami, t. j. s sojo, fižolom, grahom, lečo, bobom, raznimi zemeljskimi oreški itd. Na prvo mesto sem postavil sojo (kitajski fižol) zato, ker je na Kitajskem pojedjo največ in ker sojine beljakovine skoraj povsem nadomeščajo meso. Omenjene beljakovine se ne razlikujejo dosti od mesa. V mnogočem, predvsem pri zdravi prehrani, pa so sojini proteini daleč boljši za človekov organizem, kot je meso. Človek je bil v pradavnini povečini porabnik rastlinske hrane. Njegovo črevo je zaradi tega daljše kot pri mesojedih živalih in je najprimernejše za prebavo rastlinske hrane. Hrana iz mesa pa zaradi predolgega zadrževanja v njem razpada in gnije ter zastuplja človekov organizem. Končni rezultat so razne bolezni, še zlasti rak.

Iz Kitajske je torej prišla soja, ki danes osvaja svet in je za zdaj poglavitna beljakovinska hrana za živali. Uporabna je zlasti v prehranbeni industriji, in sicer za razne nadomestke. V zadnjem času pa jo uživa tudi vedno več ljudi. S tem se zmanjšuje potreba po vzreji domačih živali, s tem pa tudi potreba po večjih travnatih površinah. Dolgoročno bomo na ta način ustavili vedno večje krčenje gozdov.

Zgodaj spomladi čebelarji gledamo, da se nam čebele dovolj zgodaj razvijajo, da bi lahko izkoristili prve spomladanske paše. To še posebej velja za akacijevo pašo, ki je pri nas najbolj zanesljiva spomladanska bera. Navadno pri nas ni zgodnjih in izdatnih pelodnih paš, zato vsak čebelar rešuje to vprašanje po svoje.

Na pomembnost nadomestila za pelod so čebelarje prvi opozorili Čehi. Že pred kakimi 50 leti so ugotovili, da je sojina moka po svojih sestavinah še najbolj podobna cvetnemu prahu, zato so jo priporočili kot nadomestilo. Poskusi

drugih znanstvenikov, zlasti dr. Ane Maurizio, pa tega niso povsem potrdili. Zaradi tega so raziskave nadaljevali in naposled ugotovili, da je treba soji dodati vitamine in druge sestavine, da bi bila podobna pelodu.

V hrani čebel so najpomembnejše dušikove sestavine, ki jih čebele v naravi črpajo iz cvetnega prahu. V cvetnem prahu – čebelja družina ga na leto porabi 20 do 30 kg – je razen manjših količin glicidov, maščob in mineralnih snovi še velika količina dušikovih spojin v obliki prebavljivih beljakovin. Nič manj pomembna ni tudi bogata zaloga vitaminov, kot npr. kompleks vitaminov B, pantotenska kislina, vitamin C in rastni hormon heteroavksin.

Cvetni prah oziroma prebavljive beljakovine so zlasti potrebne mlajšim čebelam. Te beljakovine pospešujejo razvoj goltnih žlez in jih usposabljaajo za dojlje. Omogočajo jim torej, da iz izločka goltnih žlez pripravljajo hrano za ličinke, mlajše od treh dni.

Če v hrani mladih čebel teh beljakovin ni v zadostni količini, zalege ne oskrbujejo pravilno. Ta je podhranjena, in če se iz nje čebele poležejo, te predčasno odmirajo, družina pa se ne razvija tako, kot bi se morala, ampak iz dneva v dan bolj slabi. Kaj lahko podleže boleznim, zlasti noseimi.

Že od nekdaj so si čebelarji prizadevali, da bi to naravno hrano nadomestili, npr. s tekočim posnetim mlekom, mlekom v prahu, grahovo moko, drožmi itd. Vsa nadomestila so temeljito preiskali ter glede na ceno in sestavine za najboljšo nadomestilo za obnožino predlagali sojino moko; pomanjkanje nekaterih vitaminov in drugih snovi v njej pa so odpravili s tem, da so ji dodali razgrenjene pivovarniške droži in heteroavksin, količino vitamina B₂ pa so zvišali s primesjo riboflavina, tako da je ta prav taka kakor v cvetnem prahu. Da bi bil pripravek za čebele čimbolj privlačen, ga lahko aromatiziramo z eteričnim cvetličnim oljem.

Za primerjavo navajam nekatere sestavine leskovega cvetnega prahu, ki velja za enega najboljših, in soje:

Sestavine	Prebavljive beljakovine	Maščobe	Mineralne snovi v %	Vsebina P ₂ O ₅ in mineralnih snovi v %
Leskov cvetni prah	46,68	0,16	4,20	22,76
Soja	46,86	7,27	5,90	28,69

Pri uporabi sojine moke ji nisem nikoli dodajal različnih dodatkov, kot jih priporoča razna literatura, ampak sem ji dodajal vedno le med in navadni pekovski kvas. Kadar sem potreboval večjo količino kvasa, sem trgovini to vedno sporočil teden dni prej, da so mi ga na določeni dan pripravili.

Navadno začnem vsako leto čebele dodatno krmiti od 1. do 10. marca. Marca jim dvakrat dodam pogačo, od začetka aprila do cvetenja akacije jih krmim še s sladkorno raztopino.

Pogačo naredim tako, da zmešam 1 kg po možnosti kostanjevega medu, 10 dkg soje, 10 dkg kvasa in toliko sladkornega prahu, da lahko umesim trdo pogačo. Pogačo dam v globoke satne pitalnike. To klajo imajo čebele približno 12 dni. Tedaj še enkrat naredim pogačo, to pa izpraznijo do začetka aprila.

Aprila krmimo čebele vsak drugi dan. Pripravimo raztopino 1 : 1,5 (na vsak kilogram sladkorja

damo liter in pol vode). Tej raztopini dodamo na vsakih 20 do 30 litrov eno malo žličico morske soli in na 48 litrov vode ter 32 kg sladkorja 1 kg sojine moke in 1 kg kvasa.

Pred nekaj leti sem v literaturi večkrat zasledil, da mora biti sojina moka pri uporabi za krmljenje čebel razmaščena. V gornji tabeli vidimo, da ima soja 45,43-krat več maščob kot cvetni prah. Sojo meljem doma sam, ne vem pa, kako bi jo razmastil. Imajo pa jo na zalogi nekatere tovarne živilske industrije (Kolinska itd.). Pogačam in sladkorni raztopini dodajamo le kvas, če je to pri raztopini v aprilu še potrebno. Kvas ima veliko beljakovin, mineralov in vitaminov. Tudi pri roki je in ni drag, zato ga tudi raje uporabljamo. Ob velikih sušah avgusta in tista leta, ko je pri nas suša tudi jeseni, za krmljenje v zadnjem času raje vzamemo kvas. Zgoraj omenjeni količini sladkorne raztopine dodamo dvojno količino kvasa, t. j. 2 kg.

Iz tuje literature

ČEBELJI VIRUSI IN NOSEMA

(T. P. Lin, *American Bee Journal*, avgust 1991)

Prevedel in priredil dr. JOŽE ŠNAJDER

Čebelji virusi so sestavljeni enako kot drugi živalski virusi. Virus je sestavljen tako, da so v njem nukleinske kisline, ki predstavljajo genetski material (DNA ali RNA), okrog pa je proteinska ovojnica, imenovana kapsida. Nukleinske kisline v virusu predstavljajo genone, ki vsebujejo informacijo, potrebno za razmnoževanje virusa. Samo intakten (strukturno nepoškodovan) virus, imenovan viron, lahko izzove infekcijo.

Za razliko od drugih živih organizmov se virusi ne morejo sami razmnoževati niti prehranjevati. Za opravljanje svojih življenjskih funkcij potrebujejo gostitelje, to je ce-

lice živali, rastlin, bakterij, glivic in praživali. Zanimivi so trije čebelji virusi, ki se ne morejo razmnoževati niti v celicah gostitelja, torej čebele, če le-ta ni okužena z nosemo. Prva dva sta virus Y in virus črnih matičnikov. Oba sta RNA virusa s premerom okrog 30 nanometrov – torej sodita med najmanjše viruse. Virus DNA je nitast virus podolgovate oblike in je precej večji, saj meri 150 x 450 nm.

Vsa živa bitja, tj. živali, rastline, mikroorganizmi in praživali, napadajo najrazličnejši virusi. Virusi to počnejo zato, da bi se lahko razmnoževali. Pri tem seveda tako ali drugače prizadenejo celice gostitelja, posle-

dica tega pa so različna obolenja. Na srečo pa lahko posamezni virusi napadejo le zelo ozek krog gostiteljev, in sicer zato, ker se virus prek svoje kapside lahko združi s celico samo, če ima le-ta na svoji površini točno določene receptorje. Čeprav je dokazano, da je infekcija z **omenjenimi tremi čebeljimi virusi tesno povezana z nose-mavostjo**, pa po drugi strani še vedno ni znano, ali se ti virusi razmnožujejo tudi v celicah povzročitelja nose-mavosti, torej v prazličalci nose-ma apis.

V skladu z dognanji dr. Baileya se odpornost čebel proti virusnim infekcijam zmanjša zaradi infekcije z nose-mo. Tako se tudi ti trije virusi razmnožujejo na odraslih čebelah, okuženih z nose-mo.

Virus črnih matičnikov (zaradi delovanja tega virusa postanejo matičniki temno rjavi do črni), lahko hudo prizadene zlasti čebelarje-vzrejevalce matic. Tudi proti temu vi-

rusu ni nobenega neposrednega zdravila. Posredno tako lahko čebele zdravimo tako, da jih s fumagilinom zdravimo proti nose-mavosti. Enaka terapija je potrebna tudi za virus Y in za nitasti virus. Za virus Y ni znano, ali pri čebelah povzroča večjo škodo. Resne izgube pa lahko povzroči nitasti virus, ki ga je v Ameriki odkril dr. Truman Clark. Splošni znaki obo-lelosti družine s tem virusom so splošna oslabeledost, parali-zirane čebele, ki ne morejo normalno hoditi, ampak se plazijo, veliko mrtvih čebel ter rjave in črne odmrle ličinke v celicah pokrite zalege.

Že dalj časa je znano, da virusna obo-le-nja izbruhnjejo predvsem, če je organizem prizadet s kako drugo boleznijo. Te ugotovitve pa kažejo, da ima nose-mavost pri čebelah lahko veliko hujše posledice, kot smo sprva mislili, saj prav to obolenje omogoča razvoj nekaterih virusnih obolenj.

NENAVADNA OPRAŠEVALCA CVETJA

V afriških stepnih območjih rastejo povečini akacijeva drevesa. Botanikom je bilo že zdavnaj znano, da med različnimi vrstami akacij obstajata dve skupini: prva ima zlatorumene cvete, obdane z dolgimi priostrenimi trni, druga pa ima bele cvetove in manj bodic. Te so tudi v večini. Akacijeva drevesa cvetijo v sušnem obdobju. Južnoafričan J. T. Du Toit pa je opazil, da žirafe raztrgajo veliko belih cvetov. Pri tem pa jim na glavi in vratu ostane veliko cvetnega prahu, ki ga prenašajo na cvetove drugih dreves.

Če naj bi bila ta vrsta akacij ogrožena, ker se žirafe hranijo z njihovimi cvetovi, bi pričakovali, da bi bili tudi njihovi cvetovi zaščiteni tako kot pri drugi vrsti akacije. Da pa bi bile akacije pravzaprav prilagojene žirafinemu oprashaevanju, še ni dokazano, vendar je po barvi cvetov značil-

no. Značilno namreč je, da so cvetovi, ki jih oprashaevajo žuželke, največkrat barvasti, redke rastlinske vrste, ki jih oprashaevajo sesalci, npr. netopirji, nekateri vrečarji in drugi, pa imajo povečini brezbarvne cvetove.

Kuščarji se preživljajo z žuželkami, polži in črvi. Na Madeiri pa živi edina vrsta kuščarjev, ki se hrani tako, da srka nektar. F. E. Beyhl poroča, da tam kuščarji pogosto obiskujejo cvetove različnih rastlin. Hranijo se tako, da glavico spustijo navzdol in jezik večkrat vtaknejo v cvet. S svojim nenavadnim obnašanjem prenašajo s cveta na cvet tudi cvetni prah.

Dr. Peter Wirtz v reviji *Imkerfreund*, št. 1/1992
Prevedel M. Mencej

O NASELITVI ČEBEL IN ŠIRJENJU ČEBELARSTVA V ZDA

Čebelarški zgodovinarji Severne Amerike se trudijo, da bi rekonstruirali potek naselitve in razmnožitve čebel v Združenih državah Amerike. To seveda ni tako preprosto, saj je prvi priseljensec s starega kontinenta (Anglež) pripeljal v vzhodni del ZDA evropsko čebelo že leta 1622. Domo-vinsko pravico pa je čebela dobila šele konec 17. stoletja, ko se je razširila prek

puščav, planjav in pogorij do zahodne mor-ske obale ZDA. Ker pa so se razširjale le v rojih, se je to dogajalo počasi.

Ker so priseljenci s starega kontinenta čebelarili le z dvema ali največ s 13 panjiči, tudi rojev ni bilo na pretek. Čebele so se najprej širile na jug, saj so bili tam pogoji za njihovo življenje ugodnejši, tako da so severne in zahodne države dobile čebele

šeje v začetku 18. stoletja. Tedaj pa so na čebelarstvo v Evropi že začeli vplivati novi tehnični in tehnološki dosežki.

Zgodovinarji čebelarstva v ZDA pa poročajo, da je položaj spremenil uvoz novih afriških vrst čebel v Južno in Srednjo Ameriko. Te so s svojo agresivnostjo in nenavadno rojvostjo naglo sillele tudi proti severu, v Združene države Amerike. Medtem ko je evropska čebela napredovala le 12 km na leto, je afriška čebela napredovala po 300 km na leto, in sicer hitreje proti jugu. Vzroki za to so v bioloških razlikah med evropskimi in afriškimi čebelami. Tipičen primer je bil npr. na mejnem območju

med Mehiko in ZDA. V Mehiki so se najprej naselile na vzhodni obali, od tam so se naselile najprej na jugovzhodno obalo ZDA; na sever so se širile le počasi.

Pravzaprav pa je logično tudi spoznanje ameriških raziskovalcev zgodovine čebelarstva, da namreč o čebelah in njihovi dejavnosti odločajo geografski, klimatski in biološki dejavniki.

Danes se ameriški strokovnjaki ubadajo z dvema poglavitnima vprašanjema: s križanjem dveh ras in čebelarjenjem z varozo.

Po reviji *Schweizerische Bienenzeitung*
povzel M. Mencej

BAYVAROL^R – NOVI PIRETROID ZA ZATIRANJE VAROZE

mag. ALAN KOVAČEVIČ

Leta 1990 so v ZR Nemčiji dovolili prodajo novega kontaknega akaricida za zatiranje varoze. Sredstvo se imenuje bayvarol^R, proizvaja pa ga firma »Bayer« iz Leverkusna. Gre za komercialni izdelek na osnovi piretroida flumetrina, vnešenega v plastične trakove. To zdravilo je za zdaj najpomembnejše sredstvo te vrste v svetu in je rezultat večletnega dela strokovnjakov firme »Bayer« ter znanstvenikov z vsega sveta.

Po zaslugi dipl. vet. D. Radeljeviča, predstavnika firme »Bayer«, smo dobili določeno količino zdravil za raziskave. Seznaniti vas želimo z rezultati naših raziskav.

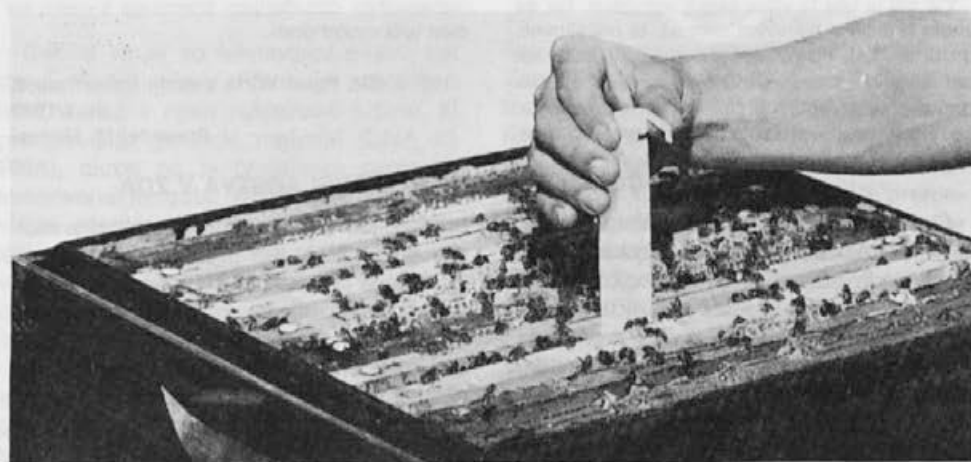
SPLOŠNO O PIRETROIDIH

Piretroidi sestavljajo veliko skupino sintetičnih insekticidov, ki jih uporabljamo za sodobno za-

ščito rastlin in živali. Naravni predhodniki piretroidov so piretrini, pozna pa jih tudi ljudska medicina. Dobimo ga tako, da zmeljemo posušeno rastlino bolhač, prah te rastline pa vsebuje piretrin. To zdravilo so uporabljali kot ektoantiparazitik. Naravno pridobljeni piretrini so pod vplivom toplote in svetlobe neobstojni, saj se razmeroma hitro razgrajujejo.

Sredi tega stoletja je znanost pri iskanju uspešnih in selektivnih insekticidov vnovič odkrila piretrine. Z usmerjenim konstruiranjem njihovih sintetičnih analogov so pridobili vrsto učinkovitih insekticidov. Zmanjšanje občutljivosti na toploto in svetlobo pa je omogočilo široko uporabo piretroidov.

Danes obstaja več kot tisoč vrst piretroidov, njihova uporaba pa se iz leta v leto povečuje po vsem svetu.

PIRETROI DI PRI ZATIRANJU VAROZE

Filogenetska sorodnost oziroma podobnost med žuželkami in pršicami je vzrok za veliko občutljivost pršic na insekticide. To upoštevajo tudi v veterinarski in humani medicini ter v poljedelstvu. Insekticidi se v čebelarstvu uporabljajo za zatiranje varoze. Zahvaljujoč razliki v telesni masi čebele in varoe je pri posameznih insekticidih akaricidni učinek na varoe dovoljšen že pri dozah, ki za čebele niso škodljive. Vsekakor je terapijski indeks (LD_{50}/ED_{50}) večine insekticidov zelo majhen, zdravljenje okuženih družin pa je kljub temu nemalokrat tvegano. Danes skušajo za zdravljenje varoze odkriti čim bolj selektivne insekticide, zlasti tiste, ki imajo večjo terapijsko širino.

Do zdaj so raziskali delovanje večjega števila piretroidov. Z uporabo fluvalinata v obliki dimnega sredstva sta nas leta 1984 seznanila Yacobson in Haim.

Na posvetovanju v Splitu leta 1984 so poročali o uspešni uporabi piretroida fluvalinata v obliki razkužila.

Kmalu zatem se je veliko raziskovalcev začelo zanimati za delovanje piretroida po vnosu tega sredstva v čebeljo družino. Ugotovili so namreč, da s tem insekticidom lahko vplivajo na celoten biološki cikel varoe.

Tako so leta 1987 preizkusili zdravljenje ogrožene družine s škropljenjem piretroida po pokriti čebelji zalegi. Preverili so delovanje fluvalinata, cihalotrina, fenopropatrina ter cipermetrina in ugotovili, da je delovanje fluvalinata najbolj učinkovito, hkrati pa za čebeljo družino tudi najmanj škodljivo.

Leta 1989 so razširili vedenje o učinkovitosti piretroidov. Preučevali so alfacipermetrin, kloci-trin, cipermetrin, deltametrin, floucitrinat, fenopropatrin, permetrin, bifentrin in fluvalinat.

Vnovič se je izkazalo, da je najbolj učinkovit in za čebele najmanj škodljiv fluvalinat.

Pri omenjenem poskusu so raziskali delovanje piretroida v obliki dima, razprševanja oziroma škropljenja pokrite zalege. Glede na način uporabe niso ugotovili nobenih razlik v učinkovitosti sredstva.

Zanimivo je poročilo g. Bornecka in njegovih sodelavcev. Ugotovili so namreč blagodejni učinek cvetov mandeljnov, škropljenih s fluvalinatom, na čebele, okužene z varozo.

Avtorji so namreč ugotovili, da zajedavci odpadajo s čebel tistih družin, ki so obiskovale škropljene rastline. Tega pa niso opazili pri družinah, ki niso obiskovale s fluvalinatom škropljenih mandeljnovih cvetov.

Leta 1987 so znanstveniki poročali o uporabi plastičnih trakov, premazanih s fluvalinatom. Raziskovalci so plastične trakove, premazane s fluvalinatom namestili v čebelje panje. Čebele so se dotikale plastičnih nosilcev in tako prišle v stik z zdravilom. Majhne količine zdravila so prek socialnega kontakta raznašale med druge člane družine.

Poskus je trajal 62 dni, zdravljenje pa je bilo 99-odstotno uspešno.

Ameriška firma Zoecon se je lotila tehnološkega postopka izdelave plastičnih fluvalinatnih nosilcev. Patentirala je pripravek apistan, ki vsebuje 10 odstotkov fluvalinata.

O uporabi lesenih paličic, prepojenih s fluvalinatom, poročajo leta 1988 izraelski strokovnjaki in podajajo opis izdelave zdravnega pripravka. Prva poročila o fluvalinatu in njegovih učinkovitosti je v naših čebelarstvih glasilih posredoval g. Sulimanović, prve izkušnje o uporabi fluvalinata pri nas pa sta posredovala g. Kovačević in g. Senegačnik.

NAŠE RAZISKAVE

Pri nas je zelo razširjena uporaba fluvalinatnih sredstev na lesenih paličicah. Prizadevali smo si ugotoviti razlike o uspešnosti teh sredstev ter bayvarola¹.

Poskus smo opravili pozno poleti in na začetku jeseni 1991 v dveh pridobitnih čebelnjakih pri desetih čebeljih družinah. Raziskovane družine so bile v dveh nakladah oziroma na dvajsetih satih standardnega AŽ panja.

Vsaka družina je imela od 15 do 20.000 čebel.

Družine so bile spomladi leta 1991 zdravljene proti varozi s paličicami, prepojenimi s fluvalinatom.

(nadaljevanje prihodnjic)

OBVESTILA ČEBELARJEM PREVAŽALCEM

– Čebelarstvo društvo RAKA obvešča vse prevažalce čebel, da se morajo ob vsakem dovozu čebel na naše pašno območje predhodno najaviti pri Jožetu Zupančiču, Podlipa 7, (0608) 75-577, z vso potrebno zdravstveno dokumentacijo.

ČD RAKA

– Zveza čebelarjev občine Ravne na Koroškem obvešča vse čebelarje, ki bodo želeli pripeljati čebele na pašo na območje društev Ravne, Prevalje, Mežica, Žerjav ali Črna, da prevoz prijavijo na Črna–Sterže (0602) 38-069, 39-310; Žerjav–Molari (0602) 39-543; Mežica–Krebs (0602) 35-406; Prevalje–Jelenko (0602) 31-536; Ravne–Drešnik (0602) 22-875.

TAJNIK ZČD RAVNE

- Čebelarstva družina Gornji Grad obvešča čebelarje prevažalce, ki nameravajo pripeljati čebele na smrekovo pašo, da svoj prihod najavijo pri naslednjih čebelarjih, ki se bodo z njimi dogovorili glede stojišč:
- za področje Črnavca in Nove Stifte: Jože Špeh, Šmiklavž 7, (063) 842-144 (od 8. do 10. ure), ali Orešnik Franc, Šmiklavž 11;
- za področje Gornjega Grada: Jože Fašun, Gornji Grad 82, (063) 842-052;
- za področje Bočne: Ivan Levar, Bočna 105, (063) 842-084.

Prevažalci so dolžni o dovozu čebel obvestiti tudi veterinarsko inšpekcijo v Mozirju, Bojana Štura, (063) 831-853.

Čebelarje prevažalce naprošamo, da dosledno upoštevajo dogovor o stojiščih, po končani paši na smreki pa naj čebele takoj odpeljejo.

ČD Gornji Grad

ČD Krim – poverjeniki za pašo: za Jezero pod Krimom A. Koščak, tel.: (061) 631-163, za Gornjo Brezovico A. Brancelj, tel.: (061) 631-103, za Kamnik pod Krimom in Rakitno J. Švigelj, tel.: (061) 631-394.

POSVET O STRATEGIJI RAZVOJA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA

JANEZ MIHELČ

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je v sodelovanju z Zvezo čebelarstev Slovenije 5. maja 1992 organiziralo enodnevni posvet z naslovom »Strategija razvoja slovenskega čebelarstva«. Ministrstvo je posvet pripravilo v zvezi s pripravo strategije oziroma programa razvoja kmetijstva v Republiki Sloveniji.

Podlaga za razpravo je bil dokument z naslovom »OBNOVA IN RAZVOJ SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA«. Pripravila sta ga sekcija za čebelarstvo pri Zvezi kmetijskih inženirjev in tehnikov Slovenije in katedra za sadjarstvo in vinogradništvo pri BTF-Agronomija.

Vse veje kmetijstva naj bi se v prihodnje organizirale na podlagi razvojnih projektov oziroma celovite strategije razvoja slovenskega kmetijstva, sprejete na osnovi strokovnih ugotovitev in razprave vseh, ki skrbijo za razvoj določene panoge. To pa pomeni, da je od kakovosti projekta odvisno, kako hitro bo čebelarstvo prebrodilo sedanjo krizo in kako se bo v prihodnje razvijalo.

Pomembno je, da je bil prvi posvet v organizaciji ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, torej čebelarstvo le postaja del kmetijstva. Žal pa je bilo dolga leta popolnoma pozabljeno in odrinjeno, še zlasti zasebno čebelarstvo, mnogi odgovorni v državni upravi pa so ga označevali

z izrazom »neobdavčeno zaslužkarstvo«. Posvet je bil na Biotehniški fakulteti na oddelku za agronomijo, udeležilo pa se ga je več kot petdeset strokovnjakov in praktikov iz vseh koncev Slovenije. Projekt je predstavil inž. Dušan Kresal, eden njegovih avtorjev. V razpravi je več udeležencev izrazilo svoja mnenja in pripombe. Projekt je izdelan po metodi systemskega inženiringa, to pa pomeni, da so zbrali vse dejavnike in probleme ter jih združili v smernice prihodnjega razvoja in določili tako kratkoročne kot tudi dolgoročne ukrepe. V razpravi so se pokazale nekatere razlike v pogledih na prihodnjo organiziranost in razvoj slovenskega čebelarstva. Tudi Zveza čebelarstev Slovenije je pripravila svoje poglede na prihodnjo organiziranost in razvoj slovenskega čebelarstva, podprla pa jih je velika večina prisotnih. Seveda vseh problemov ne bo mogoče rešiti naenkrat, vsi pa so menili, da je treba najprej hitro rešiti kratkoročne probleme. Navzoči so projekt podprli in poudarili, da se je ministrstvo končno na pravi način lotilo reševanja razvoja čebelarstva.

Udeleženci posveta so tudi sklenili, da bo ministrstvo oblikovalo nacionalni odbor, njegova naloga pa bo oblikovati ukrepe ministrstva na področju čebelarstva. Menili so tudi, naj ostanejo veterinarji svetovalci, sčasoma pa naj bi ustanovili tudi splošno pospeševalno službo za čebelarstvo.

Mali oglasi

PRODAJAMO feromonske vabe za privabljanje čebeljih rojev. Cena vabe je 310 SLT brez prometnega davka in poštnih stroškov. IKEMA-PTUJ, Cesta kurirjev NOV 2, 62250 Ptuj, ☎ (062) 772-584, fax (062) 771-090.

PRODAM čebele na 7 AŽ S, ☎ (064) 88-474.

PRODAM tovornjak Z 645 za 5000 DEM, ☎ (063) 841-248.

ZARADI smrti prodam čebele in panje – 8 AŽ 10 S in 2 AŽ 9 S, ☎ (061) 746-331, Marija Šest, Miklavičeva 18, Borovnica.

PRODAM 10 č.d. na 7 S, ☎ (0608) 81-110.

30 % CENEJE prodam 24 novih osmukačev in zunanjo tehcnico za AŽ panje, ☎ (061) 226-208.

PRODAM čebele z AŽ panji, ☎ (069) 21-964.

PARCELO za čebelarje – smer Rakitna, prodam, ☎ (061) 263-510.

MONTAŽNI čebelnjak za 20 AŽ panjev prodam, ☎ (061) 752-300.

PRODAM 9 AŽ 10 S, rabljenih eno sezono. Marija Hafner, Godešič 28, ☎ (064) 632-930.

PRODAM 20 č.d. s panji ali brez, ☎ (064) 692-890.

PRODAM večjo količino LR satnikov in iščem stalnega kupca, Darko, ☎ (041) 201-948.

PRODAM nakladne panje po ugodni ceni, ☎ (061) 191-636 – dopoldan.

PRODAM večje število č.d. na AŽ S. Ernest Krajnc, Ul. bratov Bergles 36, Pragersko, ☎ (062) 817-173.

VZREJAM in prodajam selekcionirane matice kranjske pasme – označene. Karl Majcen, čebelar, Vojnik, ☎ (063) 772-561.

UGODNO prodam IMV kombi, letnik 81, prevoženih 77.000 km, vozen, neregistriran, Franc Šuštar, ☎ (061) 746-595.

NA ZALOGI imamo nistatin. Možnost naročila po pošti, ☎ (062) 812-067 ali 811-465.

UGODNO prodam Zastavo 620/B, registrirano do maja 1993 s 30 AŽ panji, s čebelami ali posamezno, ☎ (069) 24-570.

PRODAM nerjaveče 4 S motorno ali ročno točilo ter motokultivator Gorenje z Lombardini motorjem, ☎ (063) 821-704, popoldan.

CENE MEDU NA TRŽNICI

Cene medu na ljubljanski tržnici so od 320 do 400 SLT, odvisno od vrste medu.

TRGOVINA ČEBELICA V SLOVENSKI BISTRICI

Čebelarji, sporočamo vam, da 4. maja odpiramo trgovino ČEBELICA na novi lokaciji v Obrtniški ul. 2, Slovenska Bistrica. Smo pri izhodu iz avtoceste. V križišču levo, nato prva ulica ponovno levo.

Od 4. 5. do 16. 5. 1992 vam pri nakupu čebelarske opreme nudimo 10 % popusta.

Delovni čas od 9.–14. ure. ☎ (062) 812-067.

ČEBELICA se priporoča.

PRODAM nove AŽ panje, izdelane iz kvalitetnega lesa na 5, 7, 8, 9 in 10 satov, lipove AŽ satnike, lesene sipalnice (5–10 S), kozice na 11 in 15 S in ostali čebelarski pribor iz lesa po naročilu in točilo iz nerjaveče pločevine na 4 AŽ ali LR sate. Jože Gramc, ☎ (061) 482-657.

PRODAM dobro ohranjen TAM 110 atestiran za prevoz čebel in 40–50 skoraj novih naseljenih AŽ 10 S za 8500 DEM. Čebele so zdravstveno pregledane. Odstopim tudi svoje stojišče, ☎ (068) 42-827.

VETERINARSKI PREGLEDI ČEBEL PRED PREVOZI NA PAŠE

dipl. vet. ALEŠ GREGORC

Za nami je spomladansko obdobje in čas, ko lahko s številnimi ukrepi vplivamo na stanje čebeljih družin v čebelarstvu. Poleg tehnoloških ukrepov, ki jih vsak čebelar priredi glede na možnosti in cilje čebelarjenja, je pomembna tudi skrb za zdravstveno stanje čebel.

Postopki preprečevanja in zdravljenja čebeljih bolezni so v Sloveniji enotni. To je še posebej pomembno, ker je zdravstveno stanje čebel v posameznem čebelnjaku odvisno tudi od stanja čebel v okolici. Pri načrtovanju zdravljenja čebel zato upoštevamo širšo okolico ali tudi večje geografsko sklenjeno območje. Nekatera čebelarstva imajo veliko možnost, da glede zdravstvenega stanja vplivajo na sosednja in so zato pod strožjim nadzorom. To so predvsem vzrejališča čebeljih matic, prevažalci in prodajalci čebel.

Čebele lahko prevaža vsak čebelar. Delavci veterinarske svetovalne službe za čebelarstvo spodbujamo čebelarje k pridobivanju večjih količin sortnih medov, za to pa so pri nas še velike možnosti. Dobre paše nudijo čebeljim družinam spomladanski razvoj, moč čebelje družine pa se krepi tudi na drugih letnih pašah. Ob dobrih pašah potrebujemo manjšo količino sladkorja za razvoj čebeljih družin, manj pa je tudi dokrmeljevanja čebel v brezpašnem obdobju, ker je to krajše.

PREGLED ČEBEL PRED PREVOZOM NA PAŠO

Čebelar, ki namerava prevažati čebele, mora do konca marca oddati vzorec v laboratorijski pregled na pršičavost in nose-mavost. Kasneje namreč ni mogoče dobiti primerne vzorca mrtvic za pregled na pršičavost. Rezultati spomladanskih preiskav in obiski na stojišču so za veterinar-

sko službo dragoceni, saj na ta način dobimo sliko zdravstvenega stanja čebel, predvsem nose-mavosti na določenem območju. Čebelar pa lahko s pravočasnim ukrepanjem poskrbi za optimalen spomladanski razvoj družin in s tem doseže tudi večji donos.

Uporabnosti laboratorijskega pregleda na nose-mavost čebelarji še ne poznajo dovolj. Dobro je, če tudi med letom in jeseni dobimo podatke o stanju nose-mavosti. V veterinarskih zavodih, pooblaščenih za diagnostiko čebeljih bolezni, te preiskave opravijo hitro. Na bradi panjev ulovimo 10 do 20 izletnih čebel. Vzorce čebel lahko tudi združimo, tako da predstavljajo skupino čebeljih družin ali vse družine na stojišču.

Pregled na hudo gnilobo čebelje zalege opravimo pred prevozom na pašo. Pregledana morajo biti vsa čebelarstva, ki vozijo čebele na pašo. Čebelarji, ki v čebelji zalegi opazijo spremembe, značilne za hudo gnilobo, naj to sporočijo veterinarski svetovalni službi.

V čebelnjaku nadziramo tudi okuženost z varoo in s tem preverimo uspešnost jesenskega ali spomladanskega zdravljenja varoze. Čebele v prometu morajo biti zdravljene tudi proti varoo.

Prevažalci čebel so lahko tudi raznašalci trosov, ki povzročajo poapnelo zalego. Zato priporočamo preventivno zdravljenje, predvsem uporabo razkužilnih sredstev, ki zmanjšujejo stopnjo obolevanja čebel. Pri-zadevati si moramo, da bi se količina spor v okolici čebelnjaka zmanjšala.

Zato je za obnavljanje znanja iz čebelarstva nujna udeležba čebelarjev na predavanjih v čebelarskih društvih in družinah ter branje Slovenskega čebelarja.

Veterinarsko svetovalna služba
za čebelarstvo

ZDRAVSTVENO VARSTVO ČEBEL

Kako ukrepamo ob zastrupitvah čebel

Razen bolezni, opisanih v nasvetih čebelarjem v peti številki letošnjega Slovenskega čebelarja, so junija najpogostejše ZASTRUPITVE ČEBEL. Najpogostejši vzrok za to so rastline, škropljene s pesticidi, včasih pa tudi podrast ali cvetoči plevel v njihovi neposredni bližini. Manj številne so pri nas zastrupitve z rastlinskimi strupi v cvetnem prahu in nektarju ali mani. Najpogostejše izgube čebel povzročata uporaba pesticidov, predvsem insekticidov. Škropljenje kmetijskih kultur, sadovnjakov in vinogradov povzročata izgube čebel, če pesticidi niso pravilno uporabljeni ali če čebelarji o škropljenju niso pravočasno obveščeni.

Hitro in množično navadno najprej umirajo pašne čebele. Glede na vrsto in način uporabe čebele lahko umirajo na paši, pred panjem, redkeje pa v panju. Ob vnosu zastrupljenega cvetnega prahu v panj nastopi kronično odmiranje zalege, mladih čebel in matice. V večini primerov se čebele gibljejo neusklajeno. Zaradi oslavitve zastrupljene družine lahko zalega povsem ali delno propade. Kadar posumimo v zastrupitev, je pomembno vedeti, ali niso mlade čebele morda obolele za majsko boleznijo oz. ali se ni pojavilo zaprtje črevesa s cvetnim prahom. To se kaj lahko zgodi, če ni dovolj pašnih čebel, ki bi v panj nosile vodo.

Če čebelar posumi v zastrupitev, mora o tem takoj obvestiti občinsko inšpekcijsko službo in pooblaščenega čebelarskega preglednika. Če je do zastrupitve prišlo popoldne ali v času dela prostih dni, pa mora obvestiti pristojno policijsko postajo. Kar najhitreje mora biti v prisotnosti ene od navedenih uradnih oseb odzvet vzorec, v zapisnik pa morajo vnesti ugotovljeno stanje in škodo v čebelnjaku ter zabeležiti vsa druga pomembna dejstva. V zapisnik je potrebno vnesti:

- občino, kraj bivanja prizadetega čebelarja in mesto čebelnjaka;
- vrsto oz. tovarniško ime uporabljenega pesticida;
- način uporabe zaščitnega sredstva

(škropljenje, razprševanje, zapraševanje, uporaba zaščitnega sredstva iz zraka), organizacija oz. lastnik zemljišča;

- čas škropljenja rastlin;
- vremenske razmere (sončno ali deževno, temperatura in vlažnost zraka, hitrost vetra, izletno-neizletno ipd.);
- oddaljenost čebelnjaka od škropljenih (zapršenih) rastlin;
- v kolikšnem času (urah, dneh) po škropljenju (zaprševanju) je čebelar opazil v čebelnjaku prve znake zastrupitve);
- katere vrste čebel so odmirale (pašne čebele, mladice v panju, zalega);
- v kateri razvojni stopnji so bile rastline v času uporabe zaščitnega sredstva (med cvetenjem, pred njim ali po njem);
- ali so imeli škodo tudi sosednji čebelnjaki;
- katero rastlino so škropili (zapršili), katere rastline so sestavljale podrast;
- ali se je v času zaščite rastlin pojavljala listna mana;
- ali so prizadete čebele poslali v laboratorijsko preiskavo in kam;
- ali so škropilci ravnali v skladu z odredbo o varstvu čebel pred kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin (Ur. list SRS, št. 23/77).

Škodo ocenjujemo glede na to, koliko čebelarjev je bilo oškodovanih, koliko čebeljih družin je bilo v njihovih čebelnjakih, koliko družin je odmrlo, koliko jih je oslabele, kolikšna je škoda zaradi izpada pridelka.

Izpad pridelka ocenjuje izvedenec. Zapisnik podpišejo občinski inšpektor ali predstavnik policije, prizadeti čebelar in pooblaščen preglednik.

Za toksikološko preiskavo potrebujemo približno 500 mrtvih ali še bolj oslabeledih čebel iz različnih delov čebelnjaka. Damo jih v steklen kozarec ali polivinilasto vrečko, nato pa v zamrzovalno skrinjo ali vsaj v hladilnik (+4°C). Kolikor moremo hitro jih v hladilni torbi skupaj z zapisnikom odnesemo v laboratorij Kmetijskega inštituta Slovenije (dipl. inž. Andrej Gartner, Hacquetova 2, Ljubljana) skupaj z anamnestič-

nimi podatki (že zgoraj navedene točke v zapisniku).

Ko vzorec ohladimo, nekoliko podaljšamo obstojnost pesticidov. Ob sončnem vremenu jih je že po enem ali dveh dneh težko dokazati. Za preiskavo hkrati naberejo tudi podrast v okolici škropljenja ali vzorce rastlin oz. cvetja, na katerih naj bi se čebele pasle. Strokovnjakom je v veliko pomoč, če vemo, kdo je škropil, in če vemo, katero sredstvo je uporabljal. Ob tem je priporočljivo, da vzamemo vzorec čebel tudi za laboratorijsko preiskavo bolezn.

Zastrupljenim in oslavljenim družinam odstranimo satje s svežim nektarjem in cvetnim prahom. Plodišče zožimo na sate, kolikor jih čebele zasedajo. Če je število čebel premajhno, je bolje odstraniti odkrito zalego, da se druge čebele ne bi preveč izčrpale. Slabotne družine, ki bi same težko preživele, združimo in toplo odenemo. Vsaj tri dni jih hranimo z mlačno in redko sladkorno raztopino (en del sladkorja in trije deli vode), in to kljub zalogi hrane ali donosu nektarja. Po nekaj dneh spet preverimo moč in stanje v družini. Zaradi zastrupitve oslavljenе družine bodo vse leto potrebovale toliko skrbi kot spomladi.

Organizacije oz. uporabniki zemljišč morajo najmanj 48 ur pred uporabo kemičnih sredstev obvestiti o tem lastnike čebel v stalnih čebeljakih in na pasiščih, oddaljenih do 3 km (Odredba o varstvu čebel pred kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin. Ur. list SRS, št. 23/77). Če rastline škropijo s kemičnimi sredstvi proti večeru ali zgodaj zjutraj, naj čebelar žrela panjev zvečer zapre in počaka, dokler se dopoldne ne posuši jutranja rosa. Ob morebitnem dopoldanskem škropljenju rastlin mora žrela zapreti, poskrbeti za zatemnitev, zračenje in zalogo hrane v satju. Celo do desetkrat večjo potrebo čebel po vodi zadosti z dodatkom do 0,5 litra sveže in čiste vode brez dodatkov sladkorja ali medu.

Na 1 kg čebel mora zagotoviti 2,5 dm³ dodatnega praznega prostora, da se čebele lahko tja umaknejo ob povišanju temperature v plodišču. V ta namen iz polnega medišča odvzame nekaj satov. Za vsak

kilogram čebel je treba zagotoviti še dodatnih 300–400 cm² prezračevalne površine, vendar ne sme dopustiti dostopa svetlobe. V AŽ panjih pridobi prostor med ventilacijsko mrežo in zadnjimi vrati, ta pa lahko nadomesti z žičnato mrežo. Nakladnim panjem je najenostavneje dodati še eno naklado ali odstraniti pitalnika pod prezračevalno mrežo. Čebelar naj vsak večer odpre žrela panjev, zgodaj zjutraj pa naj jih zapre. Če čebelam zagotovimo mir, so lahko zaprte največ pet dni, seveda ob hladnem vremenu. V vročih poletnih dneh je možnost za zadušitev čebel veliko večja. Če so kmetje uporabili dolgotrajno delujoče pesticide, bo imel čebelar najmanjše izgube, če čebele odpelje.

Ker je osveščenost vedno večja, lahko upamo, da bomo nekoč v ekološko čisti Sloveniji – če bomo zmanjšali uporabo najrazličnejših zaščitnih sredstev – pridelovali bolj zdravo hrano in med.

OPOZORILO!

Še vedno obstaja nevarnost obolenja čebel za POAPNELO ZALEGO. Če se že pojavijo znamenja te bolezni, je zadnji čas za ukrepanje pred odhodom na kostanjevo pašo. Samo v brezpašnem obdobju lahko obolele družine zdravimo z antibiotiki in kemoterapevtiki. V 15 litrih sladkorne raztopine raztopimo 100 gramov nistatina v prahu, registriranega za uporabo v čebelarstvu. Najučinkovitejše je, če 1 dcl tako pripravljene zdravilne raztopine razpršimo z dolgim katetrom od zgoraj med ulice plodišča. Čebele zdravimo 4-krat v presledku treh do petih dni. En teden po končanem zdravljenju postopek ponovimo, in to kljub temu, da znakov bolezni morda ni več.

Ob vsakem pregledu plodišča panja namenite pozornost tudi morebitnim spremembam v zalegi in morebitnemu pojavu HUDE GNILOBE ČEBELJE ZALEGE.

Veterinarsko svetovalna služba
za čebelarstvo
dipl. vet. Mira Jenko

POMEN ČEBELARSTVA V KMETIJSTVU

dipl. vet. BARBARA STRMOLE

Čebelarstvo postaja v naši družbi vedno pomembnejša veja kmetijstva.

Ker vemo, da le zdrava žival – prav tako čebela – daje človeku zdravo hrano, si moramo prizadevati, da ohranimo naše čebele čim bolj zdrave.

Večina kmetijsko pomembnih rastlin potrebuje žuželke za oprasevanje. Te letajo s cveta na cvet, nabirajo nektar – sladkorno raztopino, ki jo potrebujejo za hrano. Tako na dlačicah svojega telesa prenašajo cvetni prah z ene na drugo rastlino.

Če cvetni prah ne pride na pestiče, ne dozorijo ne semena ne sadeži. Stvar je podobna, kot če bi pričakovali, da se bo iz jajca izvalil piščanec, pri hiši pa nimamo petelina.

Sadjarški pridelek je še posebno odvisen od oprasevanja čebel. Na vsakih 100 žuželk, ki obiskujejo sadno cvetje, je najmanj 70 do 75, največkrat pa 85 do 90 čebel. Oprasevanje je brez dvoma najmanj znan in najmanj izrabljen kmetijski servis, vsekakor pa je ob majhni naložbi dobiček največji.

Čeprav čebele oprasijo približno 80 odstotkov kmetijsko pomembnih rastlin, se kmetje največkrat ne zavedajo njihove koristi. Posledica tega so pogoste zastrupitve čebel s pesticidi.

Za čebele je najbolj nevarno škropljenje rastlin v času njihovega cvetenja ali medenja (gozdno medenje).

Zaradi zastrupitve navadno umrejo čebele-nabiralke. Če čebele nosijo zastrupljen cvetni prah v panj, lahko umrejo tudi zalega, mlade čebele in matica.

Zato je nujno čebelarje pravočasno obvestiti o času škropljenja in o vrsti sredstva, ki ga nameravajo sadjarji uporabiti.

Poleg poglavitne vloge oprasevalke je čebela tudi testna žuželka za merjenje onesnaženosti okolja (agro – industrijskega in urbanega). Ko nabirajo nektar, cvetni prah, propolis in vodo, naberejo čebele vse, kar se vseda iz ozračja ali kar iz zemlje vsrkajo rastline. Stopnjo onesnaženosti lahko tudi merimo. Značilni kazalci onesna-

ženosti so umrljivost čebel, količinska in kakovostna pridelava medu, kontrola čebeljih pridelkov v panju ter prisotnost in količina strupenih snovi (različni pesticidi, fluor, svinec, cink, žveplov dioksid, arzen . . .).

V italijanski pokrajini Emilia-Romania čebelarji sodelujejo s kmeti. Ti plačujejo čebelarjem, ki pripeljejo čebele v sadovnjak ali na njivo, po 25.000 LIT na panj. Kmetje se tudi obvežejo, da ne bodo škropili z insekticidi, dokler so čebele na njihovem zemljišču. Leta 1981 so v tej pokrajini uporabili več kot 21.000 panjev za oprasevanje.

Družine v panjih, ki jih nameravamo uporabiti za oprasevanje, morajo biti močne. Mesec dni pred pričakovanim medenjem jih zato dražilno hranimo s sladkorno raztopino. Pomemben pa je tudi razpored panjev.

V sadovnjaku oz. na njivi enakomerno v razdalji od 100 do 150 metrov postavimo v vrsto od pet do deset panjev. Panje pripeljemo, ko je 25 do 30 odstotkov cvetja že

odprtega. Tako si zagotovimo, da bodo čebele začele takoj obiskovati cvetove. Seveda moramo upoštevati število panjev, potrebnih za posamezno rastlino.

Tak primer ponazanja naslednja razpredelnica:

VRSTA SADJA	NAJMANJŠE ŠT. PANJEV NA HEKTAR DOLOČENE RASTL.
češnja-sladka	4
češnja-kisla	8
jablana	2
breskev	2
hruška	4-5
sliva	4-6
malina	2
borovnica	2

V okolici italijanskega mesta Cesena uporablja Čebelarški institut iz Bologne že od leta 1980 čebele za merjenje onesnaženosti okolja. V času poskusa vsakih 10 dni

štejejo mrtve čebele, ugotavljajo onesnaženost nektarja, cvetnega prahu, mrtvih čebel in ličink ter ocenjujejo aktivnost letenja in nabiranja nektarja.

Strokovnjaki trdijo, da je vrednost čebele kot opraevalke sto do tisočkrat večja kot vrednost pridelave medu. To pomeni, da so čebele veliko pomembnejše v kmetijstvu kot v čebelarstvu. (Skica št. 5.)

LITERATURA:

Alberto Contessi: Le api, Bologna 1990
Giulia Giordani: Le api per L-agricoltura, Bologna 1978.

Zveza ČDS zbira naročila za kozarce za med po ugodni ceni.

ŽČDS

Iz društvenega življenja

ČEBELE ZA HRVAŠKE ČEBELARJE

V peti številki Slovenskega čebelarja napovedana zbiralna akcija pomoči v panjih in čebelah je le delno uspela. V noči iz osmega na deveti maj smo zbrali 52 čebeljih družin, večino v prašičkih, in jih odpeljali na Hrvaško, kjer smo jih podarili hrvaškim čebelarjem. Odziv je glede na število naših prevažalcev na hrvaška pasišča zelo skromen. Po naših podatkih prevaža svoje čebele na hrvaške pasišča okoli 200 čebelarjev, le 10 odstotkov pa jih je prispevalo kako pomoč. Vsa zbrana pomoč je iz ljubljanske regije, kjer so se daleč najbolje odrezali Domžalčani, ki so darovali 26 čebeljih družin.

Podrobnejše podatke o darovalcih bomo objavili v naslednji številki našega časopisa.

Pa še objava darovalcev denarnih pomoči za pregnance in čebelarje, zbrane do 8. maja 1992:

Dominik Gregorič, Dornberk	500,00 SLT
Alojz Štofa, Koper	1.000,00 SLT
Jože in Ana Rihar, Gaberje	2.000,00 SLT
Ciril Ložar, Beričevo	500,00 SLT
Vladimir Širca, Knežak	1.000,00 SLT
ČD Mozirje	5.670,00 SLT
Janez Mihelič, Domžale	1.000,00 SLT
Milan Runtas, Beričevo	500,00 SLT
Franc Rupar, Škofja Loka	500,00 SLT
ČD Kokarje	2.400,00 SLT
ČD Luče	1.600,00 SLT
ČD Sora	1.600,00 SLT
Pavel Zdešar, Ljubljana	1.800,00 SLT
Ivana in Bogo Abrahamsberg, Ribnica	1.000,00 SLT
Ivan Gradič, Ribnica	1.000,00 SLT
Ivan Tomažič, Grosuplje	5.000,00 SLT
Marjan Skok, Zagorje	2.000,00 SLT

VABILO

Zveza čebelarških družin občine Žalec in Čebelarška družina Griže bosta 27. junija 1992 ob 14. uri priredila v Grižah proslavo ob 200-letnici izida prve slovenske čebelarške knjige, ki jo je napisal pisatelj, župnik in čebelar Janez Goličnik iz Griž. Čebelarje vabimo, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Čebelarstva prosimo, naj pridejo s svojimi čebelarškimi prapori. Ob morebitni skupinski udeležbi vas prosimo, da prijavite število udeležencev, ker želimo pripraviti dovolj hrane in pijače. Število udeležencev sporočite na naslov: Zdravko Goršek, Migojnice 9, predsednik Čebelarške družine Griže, 63302 Griže, telefon (063) 712-208.

Program prireditve

Ob 14. uri odkritje spominske plošče župniku in čebelarju Janezu Goličniku na župnišču v Grižah.

- Godba na pihala odigra državno himno.
- Pozdravni govor predsednika skupščine občine Žalec prof. Milana Dobnika.
- Domači župnik g. Jože Planinc bo govoril o pomenu župnika in čebelarja Janeza Goličnika za griško župnijo.
- Deklamacija pesmi.
- Odkritje in blagoslovitev spominske plošče ter izročitev spominske plošče v varstvo g. župniku Jožetu Planincu.
- Pevski zbor zapoje pesem.
- Maša v cerkvi.

Po končani maši bo sledil kulturni program prireditve v letnem gledališču Lemberk v Grižah, ob morebitnem slabem vremenu pa v domu Svoboda v Grižah.

- Pevski zbor zapoje pesem.
- Pozdravne besede predsednika KS Griže Jožeta Jančiča.
- Pozdravne besede predsednika Občinske čebelarške zveze Žalec g. Antona Rozmana.
- Slavnostni govor.
- Pozdrav gostov.
- Kulturni program osnovne šole iz Griž.
- Podelitev jubilejnih plaket.
- Zaključek in zabava.

V osnovni šoli v Grižah bo od 26. do 29. junija aprila tudi čebelarška razstava, ki jo bosta pripravila Čebelarška družina Griže in Občinska čebelarška zveza Žalec. Tudi druge vabimo, da prispevate svoje eksponate za razstavo v Grižah. Če se boste odločili za to, sporočite na gornji naslov.

Prisrčno vas vabi pripravjalni odbor.

Zgodovina slovenskega čebelarstva

SLOVENSKI ČEBELNJAKI V NOVEM VEKU

MARJAN SKOK

V 17. in 18. stol. se je čebelarstvo kot pomembna kmetijska dejavnost začelo uveljavljati tudi pri podložnikih. To je čas razsvetljenstva. To obdobje pa je vneslo nemir na vsa področja človekovega udejstvovanja. V Avstriji, kjer smo v tem času živeli tudi Slovenci, se je ta doba začela

sredi 18. stoletja, to je v času vladanja cesarice Marije Terezije. Mnenje, da je podlaga bogastvu države zemlja, je vlado spodbudilo, da je začela zviševati kulturno raven in gmotni položaj tistega, ki zemljo obdeluje, torej podložnika. Zato je vlada M. Terezije omejila tlako, nekatere privile-

gije fevdalne gospode, poostrila je nadzor nad pobiranjem davkov idr. Da bi zvišali kulturno raven kmeta, so začeli ustanovljati osnovne in druge šole, novoustanovljene kmetijske družbe pa naj bi skrbele za napredek kmetijstva.

Te spremembe so se začele kazati tudi pri slovenskih kmetih – podložnikih. Poleg stanovanjske hiše in hleva se začenjajo pojavljati še druga poslopja – kozolci, kašče in čebelnjaki. Poslopja so bila navadno lesena in sčasoma so postajala vse lepša. Po lepoti se zlasti odlikujejo kašče (Tuhinjska dolina, Savinjska dolina, Zasavje in drugod). To so eno ali dvonadstropna poslopja – navadno brunarice ali pa spodaj zidane in zgoraj lesene hiše, v katere so lastniki spravljali letne pridelke in orodje, včasih pa je bila v njih tudi soba za preužitkarje. Da ob morebitnem požaru ne bi zgorela tudi kašča, je bila ločena od drugih poslopij.

Postavljali so jih poklicni rokodelci – tesarji, ki so izhajali iz kmečkih družin, potovali iz kraja v kraj ter od temeljev do strehe gradili poslopja. Tudi les so že prej stesali in ga pripravili za gradnjo. Njihove izdelke, to je hiše, hleve, kozolce, kašče in čebelnjake, imajo strokovnjaki za najlepšo in avtohtono ljudsko stavbarsko umetnost v Sloveniji.

Čebelnjaki imajo veliko skupnega z drugimi lesenimi objekti na kmetiji in imel ga je skoraj vsak kmet. Sprva so bili čebelnjaki le zasilne lesene hiške, v katerih so bile čebele le od spomladi do jeseni, pozimi pa so jih prenesli na temna podstrešja ali pa v druge lesene stavbe (tudi Peter Pavel Glavar). Panje so skladali enega vrh drugega in enega poleg drugega. Kasneje pa so postali čebelnjaki večji in lepši. Panje so skladali v vrstah na nosilce, vendar tako, da je bil med vrstami presledek. Ko so med vrstami pridobili več praznega prostora, je bilo mogoče naklade povezniti na kranjčice, to pa je prineslo večji pridelek, pa tudi čebel pri odvzemanju medu ni bilo več treba moriti.

Tudi ti čebelnjaki so bili največkrat narejeni iz tesanih brun in praviloma še vedno ne veliki. Skoraj pri vseh vratih, skozi katera sem stopil v te stare čebelnjake, sem se moral globoko skloniti. Večji in višji so postali šele, ko so se ob koncu prejšnjega stoletja pojavili panji s premičnim satjem.

OKRASITEV ČEBELNJAKOV

Čebelarju je njegov uljnak pomenil več kot samo praktično majhno poslopje, v katerega je spravil svoje ljubljene. Pomenil mu je nekakšno duhovno pribežališče, kamor se je zatekal po truda polnem delu. S čebelarstvom so se ukvarjali zlasti starejši ljudje, ki so bili za težko fizično

kmečko delo že preslabotni, pri čebelarstvu pa so bili enakovredni mlajšim generacijam kmečkoga življa. Ni bilo treba ne sejati ne žeti, pridelek pa je vendar pomenil pomembno postavko v skromnem družinskem proračunu naših očetov. Hkrati je bil vir sladkih in zdravilnih dobrin, saj teh še ni bilo moč dobiti na prodajnih ali lekarniških policah.

Pridelka v čebelnjaku je bilo kajpak več, če je bilo v delo s čebelami vložena več znanja, čebelarjih spretnosti in dela. Zato so se čebelarji pridno poglabljali v skrivnosti bitja in žitja te drobne živalice. Prek čebel so se seznanjali s čudesi rastlinskega sveta in življenjskega okolja. Čebele so jim bile zgled marljivosti in vztrajnosti pri delu, njihov dom pa veličastna zgradba stvaritvene sposobnosti. Skratka – čebelnjak, kakršen koli je že bil, je spremljal naše ljudi kot posebna gospodarska, narodopisna, kulturno-zgodovinska in duhovna vrednota.

Kot so ljudje krasili stene svojih domov z lepimi slikami na steklu, z oljnimi slikami in ornamentni na skrinjah za bale, tako so tudi čebelarji krasili svoje čebelnjake s čudovitimi panjskimi končnicami. Panjske končnice in drugi okrasni deli čebelnjaka pa pomenijo biser naše ljudske stavbarske umetnosti.

POSLIKANE PANJSKE KONČNICE

Največjo slavo naše ljudske umetnosti so dosegle umetniško poslikane panjske končnice (po koroško – čelnice). Poslikava čelnic se je uveljavila v večini Slovenije, ta navada pa se je iz Slovenije razširila na jugozahodno Štajersko in južno Koroško, tja do vzhodne Tirolske.

Panjske končnice so bile najbolj razširjene v okolici Kranja in Radovljice, kjer so vsako leto prirejali velike čebelarske sejme. Ti so tudi največ pripomogli, da se je znana »kranjica« zaradi svoje pohlevnosti razširila po vsem svetu.

Čebelnjak je za slovenskega kmeta tedaj pomenil znamenje premožnosti. Zaradi lastniškega ponosa, zaradi veselja nad okraševanjem, zaradi odvrčanja nesreč – čebele naj bi obvarovali pred uroki in boleznimi – morda pa tudi samo zaradi tega, da bi posamezne panje označili, so kmetje čelne strani svojih ležečih panjev dajali poslikavati ali pa so jih poslikali sami. Najstarejša doslej znana poslikana panjska končnica je iz leta 1724 in kaže Marijino sliko (A. Bukovec, »Dve najstarejši panjski končnici«, Slovenski čebelar, 1963). Seveda pa je možno, da je med čelnicami brez datuma katera še nekoliko starejša.

Ob primerjanju večjega števila končnic lahko ugotovimo, da so se z njimi ukvarjale tri skupine umetnikov:

Sveti Jurij in sveti Martin

1. Šolani slikarji so poznali baročno in postbaročno izročilo in morda so v času materialne stiske tudi poslikavali končnice.

2. Mizarji in slikarji pohištva so se s slikanjem ukvarjali dopolnilno; bili so predvsem mizarji, svoje izdelke pa so poslikavali v skladu z ljudskim okusom; v to skupino spadajo tudi umetnostni obrtniki v vaškem okolju in potujoči slikarji.

3. S poslikavo panjskih končnic so se ukvarjali tudi ljubiteljski, torej neizučeni slikarji, med katerimi so se vedno našli dobri, manj dobri, včasih pa tudi nesposobni »umetniki«.

Največ ohranjenih končnic je verjetno delo predstavnikov druge skupine. Ljudsko slikanje se v njih kaže v svoji nepokvarjeni obliki, enostavno, jasne črte označujejo risarski izraz kmečkega slikarstva, spominjajo na otroške risbe. Če imaš pred seboj večje število teh panjskih končnic, se ti zdi, kot da je pred teboj pisana slikanica. Na splošno je mogoče ugotoviti, da je bila do druge polovice 19. stoletja poslikava panjskih končnic zelo skrbna, pogosto celo umetniška in da so posamezne teme včasih edini primerek kakšnega dela. Panjske končnice niso nikoli nastajale iz potrebe po umetnostnem ustvarjanju in tisti, ki so jih izdelovali, se večinoma niso zavedali, kaj pravzaprav delajo. Namen umetnika v kmečkem življenjskem okolju je bil povsem drugačen od namena ustvarjalcev v klasični umetnosti. Bili so nadarjeni in sposobni ljudje, spodbujal jih je ljudski način življenja in tudi izročilo, šege, navade in verovanje, primanjkovalo pa jim je ustvarjalne moči. To se ujema tudi z veljavnim mnenjem, da je ljudska umetnost anonimna.

Slikanje končnic se je verjetno začelo v samostanih, župniščih ali na plemiških posestvih. Z izboljšanjem gmotnih razmer vedno večjih slojev prebivalstva pa se je poslikava končnic razširila. Sprva na velikih kmetijah, potem pa tudi pri manjših. Panjske končnice so poslikavali okoli 180 do 200 let, to obdobje pa je trajalo nekako do leta 1900.

Tematika poslikavanja je zelo obsežna. Samo v Etnografskem muzeju v Ljubljani in v Čebelarskem muzeju v Radovljici je skupaj več kot 1000 končnic s 700 različnimi motivi. Prava zakladnica vsega, kar podeželsko ljudstvo buri in vznemirja, kar ljudje mislijo in kar jih veseli. V začetku so prevladovali verski motivi. Poleg upodobitev ljudskih svetnikov z njihovimi značilnimi oznakami – zaščitnikov ali pomočnikov pri živini, pri kmečkem delu in vsakdanjem življenju – so pogosti tudi prizori iz Stare in Nove zaveze. Raznovrstne so tudi posvetne upodobitve. Na vrhuncu te ljudske umetnosti so nastajali številni satirični in smešni prizori. Tako med njimi najdemo »babji mlin«, ženski prepir za moške hlače, prizore ljubosumnosti, žene, ki svoje može vlečejo iz kvartopirskih družčin, ali kako hudič preveč blebetavi ženski jezik brusi.

Upodobljeni so tudi zgodovinski dogodki, npr. boji s Turki ali Italijani, obleganje mesta, upodobitve z Martinom Lutrom (protireformacija). Zelo pogosto je upodobljen motiv slovenske ljudske pesmi ali legende (Pegam in Lamberger).

Številne panjske končnice prikazujejo podeželsko življenje, npr. delo na polju, ogrebanje divjih rojev, pastirje z živino na paši, posebne vaške

Medved podi lovca iz gozda

dogodke in predstavnike najrazličnejših poklicev z značilnim delovnim orodjem, pogosto na šaljiv način.

V začetku 20. stoletja je začelo slikanje panjskih končnic propadati. Ko so začeli uvajati tovarniško izdelane skladiščne panje z enobarvnimi končnicami, so »kmečki panji« izginili, z njimi pa tudi umetniško oblikovane čelnice. To se ni zgodilo čez noč, bilo pa je nezadržno. Začeli smo izgubljati tudi to naše narodno bogastvo.

Veliko smo se ga »znebili« skupaj s prodanimi čebeljimi družinami. Te so namreč s panji vred ob koncu 19. stoletja prodajali v druge dežele. S prehodom na večje moderne panje in čebelnjake pa so začeli stari čebelnjaki in panji v njih še hitreje propadati in izginevati. Največ jih je šlo za drva. Kaj vse vrednega je v teh letih izginilo,

koliko skrinj, omar, miz in drugih dragocenih stvari je bilo uničenih, se verjetno ne bo dalo nikoli ugotoviti. Verjetno pa bi bilo uničenega še več, če se ne bi prav v tem času zbudilo veliko zanimanje zasebnikov za ljudsko kmečko umetnost. In prav ta del, ki se je še ohranil, nam kaže, kakšno bogastvo so naši dedje nekdanj ustvarili in imeli . . .

Viri:

- Helmut Kroppej: Poslikane panjske končnice.
- Stane Mihelič: Zgodovina slovenskega čebelarstva v knjigi Človek in čebela.
- Lojze Kastelic: Korenine umnega čebelarjenja v reviji Moj mali svet.
- Avgust Bukovec: Dve najstarejši panjski končnici, Slovenski čebelar, 1963.

Obletnica

KAREL ŠUMAH – 80-letnik

Karel Šumah je eden najstarejših članov Čebelarškega društva Žerjav. Svoj visoki življenjski jubilej – 80-letnico je praznoval septembra lani. Rodil se je v Razborju, v občini Slovenj Gradec.

Za čebele se je zanimal že v svoji rani mladosti, vendar si je svoj prvi panj – kranjiča – kupil šele leta 1946. Z njim je

čebelaril pod Uršljo goro, kjer je imel tedaj svoj dom.

Ker je bil zaposlen v Rudniku Mežica, se je preselil v Žerjav. V Jazbini na Mrdavsovem si je postavil manjši čebelnjak, ki ga je naselil z AŽ panji in kranjiči.

S čebelarji, ki so prav tako imeli čebele v Jazbini, je leta 1964 ustanovil Čebelarško družino Žerjav. V družini je ves čas prizadevno delal in pomagal mlajšim čebelarjem. Skrbno je negoval tudi svoje čebele, temu delu pa se noče odreči tudi danes.

Je skromen in miren, velik ljubitelj narave in čebel. Zaradi te ljubezni že 46 let vztraja med čebelarji, in to kljub številnim slabim letinam in boleznim čebel.

Za svojo prizadevnost in požrtvovalno delo v družini in društvu je prejel tudi odločje Anton Janša III. in II. stopnje. Ob svojem visokem jubileju pa je bil imenovan za častnega člana Čebelarškega društva Žerjav.

Ob visokem jubileju želimo Karlu Šumahu obilo zdravja, uspešno čebelarjenje in mnogo zadovoljstva med čebelarji in krajani.

Čebelarško društvo Žerjav
Vinko Strgar

Osmrtnice

ANTON ŠKOF

Novembra lani je umrl čebelar Tone Škof. Rojen je bil leta 1912 v Malečniku. Tam je petintrideset let čebelaril pri velečebelarju Kirarju. Od zgodnje mladosti do upokojitve je kot poklicni čebelar oskrboval več sto čebeljih družin, v malem in velikem Kirarjevem panju. Za nagrado mu je g. Kirar podaril 80 čebeljih družin, s katerimi je čebelaril do visoke starosti. Ko je zbolel, je čebele prepustil svojemu sinu.

Pokojni Tone je bil rojen čebelar, vse svoje življenje je posvetil čebelarstvu in svoji družini. Vse življenje mu je bila pri srcu tudi lepa slovenska pesem. Dolga leta je bil član MPZ KUD France Marolt v Malečniku, prejel pa je tudi zlato Gallusovo značko. Z veseljem in požrtvovalno je sodeloval tudi v čebelarški organizaciji. Od l. 1945 do 1957 je bil član ČD Maribor. Leta 1957 je bil soustanovitelj ČD Malečnik, v katerem je aktivno sodeloval do l. 1989. Tedaj se je moral zaradi bolezni odpovedati tudi čebelarstvu.

Tone je bil več let tudi predsednik ČD Malečnik. Leta 1972 je v OŠ Malečnik ustanovil čebelarški krožek in bil njegov

prvi mentor. Dve mandatni dobi je bil član Izvršnega odbora MZČD Maribor. Kot dolgoletni čebelarški preglednik je vzorno vzdrževal svoje čebele in vsem članom pomagal z nasveti, po potrebi pa je čebele tudi pregledoval in zdravil.

Svoje znanje in ljubezen do čebel je rad prenašal na mlajše čebelarje. Za svoje prizadevanje pri razvoju čebelarstva je prejel več priznanj in pohval ter odličja Anton Janša III., II. in I. stopnje.

Čebelarji smo se od njega poslovili z društvenim praporom od zvoku slovenske pesmi.

Kot dobrega čebelarja in prijatelja ga bomo ohranili v lepem spominu.

ČD Malečnik
predsednik Ignac Harb

ANTON OPEKA

Februarja 1992 je v 70. letu življenja po dolgotrajni bolezni umrl član Čebelarškega društva Cerknica Tone Opeka iz Želš. Čebele je podedoval po svojem očetu, saj so bile na kmetiji že od leta 1922. V času bolezni so mu bile čebele v veliko radost, tako da je marsikatero uro presedel pred svojim čebelnjakom. Za svoje vestno delo v čebelarstvu je prejel odličje Anton Janša III. stopnje. Spominjali se ga bomo kot prijatelja in vestnega čebelarja.

Čebelarско društvo
Cerknica

VINKO MARTINČIČ

Marca 1992 je v 64. letu nenadoma umrl član Čebelarškega društva Cerknica Vinko Martinčič. Čebelarjenje se je naučil že v otroških letih ob očetovem Čebelnjaku na Dolenjem Jezeru. Vinko je začel samostojno čebelariti šele leta 1977, ko se je upokojil. Bil je med ustanovitelji Čebelarškega dru-

štva Cerknica, njen večkratni predsednik in predsednik Občinske zveze čebelarških društev. Številnim mlajšim čebelarjem je bil mentor, številnim pa je pomagal tudi s čebelami. Čebelaril je s sto čebeljimi družinami, čebele pa je tudi prevažal. Za svoje

delo v čebelarstvu je prejel odličji Anton Janša III. in II. stopnje. Spominjali se ga bomo kot odločnega moža in vestnega čebelarja.

Čebelarско društvo
Cerknica

ČEBELARJI

Prof. dr. JOŽE RIHAR je izdal med čebelarji že dolgo časa pričakovano knjižico:

MANA IGLAVCEV NAPOVEDOVANJE GOZDNEGA MEDENJA

Naročite jo lahko:

- po pošti na naslov: Rihar, Rožna dolina XIX/2, 61111 Ljubljana
- po telefonu: 061/263-715 in 061/263-657
- ali na ZČDS, Cankarjeva 3, 61000 Ljubljana, tel. 061/210-992

CENIK UČIL in OBRAZCEV – 11. 5. 1992

	Člani	Nečlani
OBRAZCI		
odličja A. Janše (vse stopnje)	1.080,00	
diplome – razne	20,00	
evidenčni list članstva	5,00	
članska izkaznica	5,00	
NALEPKA za kozarec z medom	2,50	3,00
ZAŠČITNA ZNAMKA	4,50	
LITERATURA		
Priročnik za začetnike	520,00	650,00
Zdravstveno varstvo čebel	520,00	650,00
Ekonomika čebelarjenja	520,00	650,00
Čebelarjeva opravila	520,00	650,00
Zreja matic	520,00	650,00
Gozdno medenje	650,00	800,00
VIDEOKASETE		
Vzreja matic	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje I. del	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje II. del	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje I. in II. del	1.600,00	1.950,00
Domača čebela	1.400,00	1.700,00
Opraševanje žuželk	1.400,00	1.700,00

MIZARSTVO KRŽE – z dolgoletno tradicijo – VRHNIKA

Izdelujemo kakovostne AŽ panje po konkurenčnih cenah. Panji so iz kakovostnega smrekovega lesa in rogljičeni (cinkani). Satniki so iz lipovega lesa in vrtani za žičenje. Desetsatne AŽ panje lahko dobite takoj, za ostale vrste panjev tipa AŽ pa sprejemamo naročila.

Franc Krže, Idrijska 3, 61360 VRHNIKA, telefon (061) 751-317.

APIS M & D. D.O.O.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7
61360 VRHNIKA
telefon: (061) 751-282

PRIZNANO VZREJEVALIŠČE MATIC, MARKO DEBEVEC, VRHNIKA,

sprejema prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Maja nudimo tudi čebelje družine na pet in sedem satov.

OBVEŠČAMO VSE ČEBELARJE IN ČEBELARSKA DRUŠTVA,

da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh dimenzij:

- satnice izdelamo (predelamo) iz vašega voska,
- urejeno imamo vso dokumentacijo in pogoje za izdelavo,
- satnice izdelujemo na novih sodobnih strojih, velikost celic popolnoma ustreza naši kranjski čebeli,
- vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 120 °C,
- priporočamo vam, da se za nakup satnic dogovorite v okviru čebelarских društev (ugodnejša cena), po dogovoru pridemo po vosek sami,
- iz enega kilograma voska izdelamo po dogovoru od enajst do trinajst AŽ satnic

CHEMO LJUBLJANA **TRGOVSKO IN PROIZVODNO PODJETJE** **Maistrova 10**

Na zalogi imamo 85-odstotno mravljinčno kislino v PVC ročkah po 5 kg.
Vse informacije lahko dobite po telefonu 061/124-333, int. 282.

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarских društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Andrej Dvoršak, Ivan Esenko, mag. Franc Javornik, inž. Ervin Kuhar, dipl. oec. Aleš Mižigoj, inž. Janez Poklukar.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Andrej Dvoršak, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1992 1.600,00 SLT. Posamezna številka pa stane 110,00 SLT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 1.450,00 SLT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela črnobela stran na ovitku 50.000,00 SLT, v sredini 40.000,00 SLT, pol strani 26.000,00 SLT, četrt strani 14.000 SLT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 20,00 SLT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarškega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Tiska Tiskarna KURIR Ljubljana, Ljubljana, Parmova 39

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

NOVO!

NOVO!

ČEBELARJI IN ČEBELARSKA DRUŠTVA NABAVITE NOVO BARVNO NALEPKO ZA KOZARCE Z MEDOM

ZČDS je izdala novo barvno nalepko za kozarce z medom, z motivom panjske končnice. Čebelarjem priporočamo enotno opremo kozarcev, zato si nabavite nalepko ZČDS. Nalepke pošljemo tudi po pošti s povzetjem.

Cena nalepke je:

člani
2,50 SLT

nečlani
3,00 SLT

VRSTA MEDU:

- Akacijev
- Lipov
- Kostanjev
- Hojev
- Smrekov
- Gozdni
- Cvetlični

Neto masa: kg

Leto polnjenja: Naravni domači med

Trajnost: 2 leti je pridelal in polnil:

Naravni med kristalizira, ponovno se utekočini pri + 40 °C

ČEBELARJI OZČD CERKNICA

Zbiramo podatke, zapise in slike za kroniko čebelarstva na našem področju. Našli so originalne zapisnike prvega občnega zbora čebelarjev, ki je bil 16. marca 1919. leta v Grahovem pri Cerknici. Ti zapisniki so dali povod, da se zberejo še drugi podatki o delu društva, da ne bi šli v pozabo.

Posebno bomo hvaležni čebelarjem in drugim za podatke, in to za čas od 1925. leta dalje do 1960. leta. Zelo nas zanimajo podatki o nekdanjih funkcionarjih čebelarskih društev in o večjih gospodarstvih, ki so nekdaj imela čebele, pa jih sedaj nimajo več.

Za vsak podatek, zapis ali sliko, ki nam jo boste poslali, Vam bomo zelo hvaležni, v kroniki pa bomo omenili tudi vaš prispevek in naslov.

Pisne in ustne podatke za kroniko zbira Franc ALBREHT, RAKEK, Vrtna ul. 4, tel. 061/796-122.

Čebelarsko društvo
Rakek